

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Tanınmış şəxslərin
"öldü" xəbəri -
kimlər və
niyə yayır...
yazısı səh.12-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 1 mart 2024-cü il Cümə № 40 (8413) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezidentdən Avropaya sərt mesajları

Azərbaycanın dövlət başçısından oyunlar quran paytaxtlara "nöqtəli zərbələr"

yazısı səh.9-da

Beş məhkum ağır xəstəliyə görə azadlığa buraxılıb

yazısı səh.3-də

Ermənistan qəfil hücumla bir neçə yüksəkliyi almaq istəyir - iddia

yazısı səh.4-də

"İsrail səfirliyi ciddi qorunur" mesajı kimlərə idi?

yazısı səh.5-də

Rusiyanın hədəsinə İrəvandan "qulağınızın dibi..." cavabı

yazısı səh.4-də

Səbiq nazir Nəsrullayevin qızı ölkədən qaçıb?

yazısı səh.6-da

Milli Məclis AP-nin illik hesabatını pislədi

yazısı səh.10-da

Məmurlara ikinci dəfə evlənmək qadağası

yazısı səh.6-da

Azıb sərhədi keçən əsgərlə bağlı çirkin oyun başladı

yazısı səh.11-də

Vasif Talibovdan sonrakı Naxçıvanda hal-vəziyyət...

yazısı səh.6-da

Azərbaycanda işsizlər 2 min manatlıq işdən imtina edir?

yazısı səh.13-də

BAYDENİ AZƏRBAYCANPƏRƏSTLİKDƏ İTTİHAM ETDİLƏR

Ermənilər ilkin seçkilərdə Demokratların namizədini boykot ediblər; Amerika Erməni Milli Komitəsi bunu Bayden administrasiyasının Qarabağdakı antiterror əməliyyatında rəsmi Bakıya qahmar çıxması ilə əlaqələndirir yazısı səh.8-də

Berlin danışıqları: sülhə əngəl "divarlar söküldü", yoxsa...

Ekspertlərdən Almaniya da keçirilən danışıqların yekunları haqda ehtiyatlı mövqe: "Paris Berlinin vasitəçilik təşəbbüslərinə qısqaqc yanaşır" yazısı səh.10-da

Yeni nazir
görovə başladı -
ədliyyə sistemi
"narahat və
ayaqda..."

yazısı səh.3-də

Qüdrət Həsənzadə:
"Qucağındakı
quzunu yerə
qoyub,
canavarları
qucaqlayanlar..."

yazısı səh.7-də

İlham Şaban:
"Dollar
panikası
bankların
fırıldadır"

yazısı səh.5-də

Bu şəhərə 8.1 milyon manat pul ayrıldı

Prezident İlham Əliyev Sumqayıt şəhəri ərazisində avtomobil yollarının əsaslı təmiri ilə bağlı tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb.

Sərəncama əsasən, Sumqayıt şəhəri ərazisində avtomobil yollarının əsaslı təmiri məqsədilə Azərbaycanın 2024-cü il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Avtomobil Yolları Dövlət Agentliyinə 8,1 milyon manat ayrılıb.

Maliyyə Nazirliyi bu sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni, Nazirlər Kabineti isə bu sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etməlidir.

DİN-in mətbuat xidmətinə yeni rəis təyin olundu

DİN-in Mətbuat Xidməti İdarəsində şöbə rəisi təyinatı olub. Bununla bağlı daxili işlər naziri, general-polkovnik Vilayət Eyvazov müvafiq əmr imzalayıb.

Əmrə əsasən, polis mayoru Anar Qafarov mətbuat xidmətinin media və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin rəisi təyin edilib.

Xankəndidən Bakıya marafon başladı

İlk dəfə keçirilən Xankəndi-Bakı ultra marafonuna start verilib. Yarışdan önce açılış mərasimi keçirilib, şəhidlərin xatirəsi yad edilib.

Azərbaycan Atletika Federasiyasının prezidenti Cavid Qurbanov bildirib ki, Xankəndidə belə bir marafon təşkil etmək böyük şərəfdir.

Azərbaycanın Dövlət Himni səsləndirildikdən sonra marafona start verilib. Yarışın iştirakçıları 380 kilometr məsafə qət edərək finişə Bakıda çatacaqlar.

Ultra marafon iştirakçıları Xankəndi-Yevlax (83 kilometr), Yevlax-Ucar (84 kilometr), Ucar-Hacıqabul (88 kilometr), Hacıqabul-Qobustan (70 kilometr) və Qobustan-Bakı (55 kilometr) mərhələlərini keçməklə martın 4-də Bakıya çatacaq. Hər mərhələnin qalibləri ayrılıqda təltif ediləcək. Ultra marafonun ümumi qalibləri isə baş mükafata layiq görülməkdir.

İrana görə daha bir həbs

Müsləman Birliyi Hərəkatının daha bir üzvü tutulub.

Musavat.com "MOUZE" teleqram kanalına istinadən xəbər verir ki, Azərbaycanda İranın molla rejiminə xidmət edən, onları təbliğ edənlərin ifşası istiqamətində əməliyyat tədbirləri davam etdirilir.

Bu əməliyyatların davamı olaraq həyata keçirilən tədbirlər zamanı özünü Müsləman Birliyi Hərəkatı elan edən qondarma təşkilatın daha bir üzvü Nurlan Mirzəyev də saxlanılıb.

"Freedom House"un növbəti qərəzi

"Freedom House" beynəlxalq insan hüquqları təşkilatı azadlıq hesabı yayıb. Novator.az bildirir ki, 2023-cü il əhatə edən reytingdə 83 ölkə azad, 56 ölkə qismən azad, 56 ölkə qeyri-azad qrupuna salınıb.

Estoniya (100 mümkün baldan 95 bal alıb), Litva (89 bal), Latviya (88 bal) azad ölkələr arasında qərar tutur.

Moldova (61 bal), Gürcüstan (58 bal), Ermənistan (54 bal), Ukrayna (49 bal) qismən azad ölkələr kimi göstərilir.

Türkiyə (33 bal), Qırğızıstan (27 bal), Qazaxıstan (23 bal), Rusiya (13 bal), Özbəkistan (12 bal), İran (11 bal), Belarus (8 bal), Azərbaycan (7 bal), Tacikistan (5 bal),

Türkmənistan (2 bal) qeyri-azad ölkələr siyahısında gedir.

"Freedom House" təşkilatının mərkəzi qərargahı ABŞ-ın paytaxtı Vaşinqtonda yerləşir. "Freedom House" Azərbaycana qarşı həmişə qərəzli mövqeyi ilə seçilir və bu hesabat da onu bir daha sübut edir.

İraqa Suriyadan ölkəmizə 469 uşaq və qadın gətirilib

Son illərdə bir sıra şəxslər ombudsmana müraciətlər edərək, İraq Respublikası və Suriya Ərəb Respublikasında döyüşən silahlı dəstələrin girovluğunda olan yaxın qohumlarının, xüsusilə qadın və uşaqların ölkəmizə qaytarılmasında köməklik göstərilməsini xahiş edib.

Bu barədə məlumat Azərbaycan Respublikasının İnsan hüquqları üzrə müvəkilinin (ombudsmanın) 2023-cü il üzrə məruzəsində əksini tapıb.

Müxtəlif vaxtlarda həmin ərizəçiləri qəbul edən ombudsman mövcud problemin aradan qaldırılması, həlli və vətəndaşlarımızın ölkəyə qaytarılması istiqamətində səlahiyyətli dövlət qurumları ilə əməkdaşlığını davam etdirib. Bu fəaliyyət çərçivəsində 2023-cü il ərzində 13-ü qadın, 47-si uşaq olmaqla, 60 Azərbaycan vətəndaşı Suriyadan ölkəmizə repatriasiya olunub.

Azərbaycan hökuməti tərəfindən görülmüş tədbirlər nəticəsində İraq və Suriyadan ümumilikdə 469 uşaq və qadının repatriasiyası həyata keçirilib.

Qarabağ Universitetində bu sayda tələbə olacaq

2024-cü ilin ən vacib xəbəri Xankəndidə Qarabağ Universitetinin fəaliyyətə başlaması olacaq.

Bunu elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev AMEA-nın Ümumi yığıncağında çıxışı zamanı deyib. "Yeni artıq sentyabrda 1000 nəfər azərbaycanlı gənci Qarabağ Universitetində tədrisə cəlb etməliyə. Buna uğurla nail olacağıma inanırıq", - o əlavə edib.

Nazir il üçün ikinci böyük təşəbbüs kimi Azərbaycan-Türkiyə universitetinin yaradılmasını vurğulayıb:

"Bu universitet ölkələr arasında qardaşlıq bağlarının elm və təhsil sahəsində möhkəmlənməsinə xidmət edəcək. Hansı ki irəlilədikdə 7-8 ay ərzində bu ali təhsil müəssisəsinin qurulmasına nail olunacaq".

Yevlax qeydiyyat şöbəsinin sabiq rəisi tutuldu

Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində Yevlax rayon qeydiyyat şöbəsinin sabiq rəisi Elşən Quliyevin qanunsuz hərəkətləri ilə bağlı keçirilmiş əməliyyat tədbiri nəticəsində cinayət işi başlanıb.

Bu barədə Baş Prokurorluqdan məlumat verilib.

İstintaq zamanı Elşən Quliyevin qeyd edilən vəzifədə işləyərək xidməti vəzifələrinin icrası ilə əlaqədar ayrı-ayrı şəxslərə ad və soyadı dəyişdirilməklə doğum haqqında yeni şəhadətnamənin verilməsi müqabilində ümumilikdə 4 min manat pul vəsaitini rüşvət qismində almasına, habelə həqiqi və ya güman edilən təsir imkanlarından istifadə edərək barəsində ibtidai istintaq aparılan təqsirləndirilən şəxsin digər dövlət qurumları tərəfindən ölkədən çıxışına qoyulmuş qadağanın götürülməsi müqabilində 8 min manat pul almaqla vəzifəli şəxsin qərarına qanunsuz təsir etməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

İş üzrə toplanmış ilkin sübutlar əsasında Elşən Quliyev şübhəli şəxs qismində məhkəmənin qərarı ilə həbs-qətimkan tədbiri seçilib. Hazırda cinayət işi üzrə ibtidai istintaq davam etdirilir.

Qızılcaya görə məktəblər bağlanacaq?

Ümumi təhsil müəssisələrində qızılca xəstəliyinə yoluxma kütləvi xarakter daşıyır və məktəblərin bağlanması gündəmdə deyil.

Bunu elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev media nümayəndələri üçün keçirilən brifinqdə deyib.

"Valideynlərə hər zaman məsləhət görülür ki, övladları mövsümi xəstəliklərə və virus infeksiyalarına yoluxduğu halda, tam sağalanadək digər uşaqlarla yaxın təmasda olmasınlar. Övladlarınızın peyvənd olunmasını tövsiyə edirik", - o deyib.

Nazir bildirib ki, son aylar ərzində ümumi təhsil müəssisələrində qızılca xəstəliyinə yoluxma ciddi izlənilir.

Nazir son dövrlərdə məktəblərdə baş verən neqativ hallardan da danışib. O qeyd edib ki, neqativ hadisələr müxtəlif səbəblərdən baş verə bilər: "O cümlədən bədbəxt hadisələr, müəllim və şagirdlər arasındakı münasibətlərdən, şagirdlər arasında ki münasibətlərdən və sair səbəblərdən baş verə bilər. Bizim müşahidəmiz bundan ibarətdir ki, hadisə baş verəndə uşaq qalır bir tərəfdə, diqqət cəzalarına yönəlir. Biz dövlət qurumuyuq. Biz kimlərsə arzu və istəkləri ilə fəaliyyət göstərmirik. Bu və ya digər hadisənin cinayət olub-olmamasını müəyyən edən hüquq-mühafizə orqanı və məhkəmədir".

Nazir bildirib ki, xırda xoşagəlməz hal olanda məktəb rəhbərliyi bunun qarşısını ala bilsə, məsələ bitmiş hesab olunur. "Nəzərə almaq lazımdır ki, evdə də 2-dən çox övladı olan valideyn mübahisə etdiyi uşaqlarını sakitləşdirməkdə çətinlik çəkir. Bütün hallarda baş verən hadisələrdə bağlı görüntüləri çəkib müəllimlərin üzərinə gətməyi düzgün hesab etmirik", - Emin Əmrullayev deyib.

Bakıda 10 yeni metro stansiyası tikiləcək

Metronun davamlı inkişafı məqsədilə müvafiq tikinti planı hazırlanıb və "Bakı Metropoliteni"nin Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilib. Bunu Azərbaycan İnvestisiya Holdinginin baş icraçı direktoru Ruslan Əlixanov deyib.

O bildirib ki, tikinti planında minimum ssenari üzrə Bakıda 5-7 il müddətində 10 yeni metro stansiyasının tikintisi layihəsinə üstünlük verilib.

O əlavə edib ki, 2022-ci ildən metrodə tikinti və yenidənqurma işlərinə, yeni vaqonların alınmasına 194,6 milyon manat vəsait ayrılıb.

Fevralın 28-də Prezident Administrasiyasının rəhbəri Samir Nuriyev yeni ədliyyə naziri Fərid Əhmədovu kollektivə təqdim edib. “Yeni Müsavat”ın verdiyi xəbəyə görə, qarşıdan gələn dövrdə nazirliyin qarşısında duran vəzifələrlə bağlı Prezident İlham Əliyevin tapşırıqlarını diqqətə çatdıran PA rəhbəri Samir Nuriyev kollektivin öz söylərini əsirgəməyəcəyinə inandığını bildirib, bu işdə yeni təyin olunmuş nazirə və kollektivə uğurlar arzulayıb.

45 yaşlı yeni nazir ixtisasca hüquqşünas olsa da, ədliyyə sisteminə çalışmayıb. Onun sələfi Fikrət Məmmədov 24 il bu postda çalışıb. Nazirlikdə və ədliyyə orqanlarında əsas vəzifələri təbii olaraq onun kadrları tutur. Eyni zamanda bu dövrdə ədliyyə sisteminə hamıya məlum olan “daxili qaydalar” formalaşıb. Yeni nazir isə bu sistemdə kiçik istisnalarla heç kimi tanımır. Ona qədər illər ərzində oturmuş qaydalarından da yəqin ki, xəbərsizdir.

“Fərid Əhmədovun ədliyyə naziri təyin olunması ədliyyə sisteminə böyük panika yaradıb”. Bu məlumatı isə Azpolitika.info ədliyyə orqanlarına yaxın bir neçə mənbədən əldə edib. Məlumatla görə, nazir vəzifəsinə ədliyyə sisteminə işləməyən, “yad” bir

si, müalicə müəssisələrinin varlı məhkumların “istirahət mərkəzinə” çevrilməsi halları da diqqət mərkəzində ola bilər. Qeyd olunur ki, Penitensiar Xidmətin tabeliyində olan bütün cəzaçəkmə müəssisələri, həbsxanalar rəhbər şəxslərin bitib-tükənməyən pul qaynağıdır. Təkcə dövlət resurslarının mənimsənilməsi deyil, məhkumların hesabına hər ay milyonlar manat vəsait toplanır. Türmə rəisləri, icra orqanlarının rəhbərləri oliqarxlara çevriləblər. Ədliyyə sisteminə gözlənilən dəyişiklik heç şübhəsiz bu “ədliyyə oliqarxlarına” da toxunacaq.

Bu mövzuda “Yeni Müsavat”a danışan Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri, hüquq üzrə fəlsəfə doktoru Çingiz Qənizadə qeyd etdi ki, əvvəla,

Yeni nazir görəyə başladı - ədliyyə sistemi “narahat və ayaqda...”

Fərid Əhmədovun ədliyyə naziri təyin olunması bu sahədə həyəcan yaradıb; sistemdən kənar kadrların rəhbər postda təyinatı ciddi dəyişikliklər olacağından xəbər verir

bir hissəsi ASAN Xidməti vasitəsilə daha əlçatan olur, insanlar üçün məmnunluq yaradır, amma bəzi sahələrdə müəyyən problemlər var”.

Hüquq müdafiəçisi bildirdi ki, xüsusən icra işləri ilə bağlı narahatlıqlar olur:

“Amma burada da günahı tamamilə ədliyyə işçilərinin üzərinə qoymazdım. Bu proseslərdə daim bir tərəf narazı qalır, yaxud məhkəmə qərarlarını icra etmək istəmirlər,

xanalarında, cəzaçəkmə müəssisələrində neqativ hallar haqda məlumatlara rast gəlir. Bu məsələlərin həlli nazirin işə yanaşmasından asılı olacaq. Çünki ədliyyə sahəsində bir nazir uzun illər çalışıb, hər 5 ildən bir kadr dəyişikliyi olmayıb deyər oturmuş, kök salmış bir sistem mövcuddur. Fərid Əhmədov qısa zamanda fundamental dəyişikliklər edə bilməyəcək. Lakin dövlət başçısının onun qarşısında qoydu-

Prokuror “Nikosayağı”nın 6 il həbsini istədi

“Nikosayağı” ləqəbi ilə tanınan blogger Nicat Şakirinin cinayət işi üzrə məhkəmənin ilkin baxış iclası keçirilib. Fevralın 29-da Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Samir Əliyevin sədrliyi ilə keçirilən iclasda məhkəmə istintaqının yekunlaşdığı elan olundu.

Daha sonra prokuror çıxış edib. Dövlət ittihamçısı Nicat Şakirinin 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edilməsini istəyib. Məhkəmə prosesi martın 7-də davam etdiriləcək.

Qeyd edək ki, hadisə ötən il avqustun 15-də Nərimanov rayonu, Heydər Əliyev prospektində qeydə alınıb. Nicat Şakirinin idarə etdiyi “Porsche” markalı avtomobil TIR-a çırpılıb. Qəza nəticəsində bloggerin avtomobilində olan dostu Ruslan Məmmədov vəfat edib. Nicat Şakirinin qolu amputasiya edilib.

Blogerə Cinayət Məcəlləsinin 263-1.3 (Yol hərəkəti və ya nəqliyyat vasitələrinin istismarı qaydalarını sərxoş halda və ya nəqliyyat vasitələrini idarə etmək hüququ olmayan şəxs tərəfindən pozma, eyni əməllər ehtiyatsızlıqdan zərərçəkmiş şəxsin ölümünə səbəb olduqda) maddəsi ilə ittiham irəli sürülüb.

Beş məhkum ağır xəstəliyə görə azadlığa buraxılıb

Keçən il 5 nəfər Xüsusi Həkim Ekspert Komissiyasının rəyi əsasında ağır xəstəliyə görə azadlığa buraxılıb. Bu, Azərbaycanın İnsan hüquqları üzrə müvəkkilinin (ombudsmanın) 2023-cü il üzrə məruzəsində əksini tapıb.

Bildirilib ki, cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad etmə, cəzanın çəkilməmiş hissəsini daha yüngül cəza növü ilə əvəz etmə, cəzaçəkmə müəssisəsinin növünün dəyişdirilməsi və xəstəliyə görə cəzanı çəkməkdən azad etmə ilə bağlı məsələlər üzrə ombudsmanın əvvəlki illərdə olduğu kimi, ötən il də təklifləri nəzərə alınaraq, 4204 nəfər cəzadan şərti olaraq vaxtından əvvəl azad olunub, 72 nəfər məntəqə tipli cəzaçəkmə müəssisələrinə keçirilib, 5 nəfər Xüsusi Həkim Ekspert Komissiyasının rəyi əsasında ağır xəstəliyə görə azadlığa buraxılıb.

Həmçinin ötən il alternativ qətimkan tədbirləri tətbiq edilərək, 1500-dən çox həbs edilmiş şəxs barəsində qətimkan tədbiri digər qətimkan tədbirləri ilə əvəz edilib və ya qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş başqa əsaslarla həbsdən azad ediliblər.

ədliyyə sisteminin həyatında yeni bir mərhələ başlayacaq”.

Milli Məclisin digər bir deputatı Vüqar V.İskəndərov Fərid Əhmədovun ədliyyə siyasətində böyük uğurlara nail ola biləcəyinə inandığını bildirib: “Əlbəttə ki, cənab Prezidentin təyin etdiyi şəxs tamamilə araşdırılır və onun bütün keyfiyyətləri nəzərə alınır. Bilirik ki, Ədliyyə Nazirliyi çox strateji mühüm mə-

kezi icra hakimiyyəti orqanıdır. Bu sahəyə, əlbəttə ki, ədliyyə nazir kimi həm bu sahəni yaxşı bilən hüquqşünas, həm də idarəetmə qabiliyyəti olan insan seçilməli idi. Düşünürük ki, Fərid Əhmədov bu vəzifənin öhdəsindən layiqincə gəlmək üçün var gücünü, biliyini əsirgəməyəcək və ədliyyə siyasətində çox böyük uğurlar əldə edə biləcək”.

□ **Emil SALAMOĞLU**
“Yeni Müsavat”

Fərid Əhmədov

şəxsin gətirilməsi həm nazirlikdə, həm də Ədliyyə Nazirliyinin tabeliyində olan orqanlarda “soyuq duş” effekti yaradıb. Başqa dövlət qurumlarındakı dəyişikliklərin təcrübəsi göstərir ki, sistemdən kənar kadrların rəhbər postda təyinatı ciddi dəyişikliklərə ehtiyac yarandığı zaman həyata keçirilir. Yeni böyük ehtimalla Ədliyyə Nazirliyində də böyük dəyişikliklərə start veriləcək. Həm mövcud sistemin, həm də kadrların yenilənməsi həyata keçiriləcək. Ədliyyə sisteminə yaranmış böyük panikanın səbəbi də məhz bununla bağlıdır.

Uzun illər ərzində nazirliyin “gəlirli” sahələrində kök salmış məmurlar yalnız vəzifələrini itirəcəklərindən deyil, həm də “çirkli” əməllərinin araşdırılacağından, hətta məsuliyyətə cəlb edilə biləcəklərindən narahat olmağa başlayıblar. Habelə dövlət vəsaitlərinin həbsxanalarda və istintaq təcridxanalarında “yoxa çıxması”, bir çox hallarda məhbusların insan ləyaqətini alçaldan formada saxlanılma-

yeni nazirə qarşıya qoyulan məsələlərin həllində uğurlar arzulayır: “Hesab edirəm ki, təyinatdan öncə ədliyyə sahəsində hansı qüsurların, çatışmazlıqların olduğu barədə kifayət qədər məlumatlandırılıb. Bu istiqamətdə problemlərin həlli üçün hüquq müdafiəçiləri həmişə aktiv iştirak ediblər və yeni nazirə də islahatların aparılmasında dəstək olmağa hazırdırlar. Sözsüz ki, ədliyyə sahəsində ciddi problemlər var. Bunun da obyektiv və subyektiv səbəbləri mövcuddur. Konkret Penitensiar Xidmətdən söhbət gedirsə, fikrimcə, orada kadr dəyişikliyi müsbət effekt verib. Mirsaleh Seyidov uzun illər bu sahədə çalışmış, olduqca professional, özünün davranışı və faktlara obyektiv münasibəti ilə seçilən biri kimi bizim tərəfimizdən də yüksək qiymətləndirilib. Onunla görüş zamanı da penitensiar sahədə çatışmazlıqların aradan qaldırılmasında kömək etməyə hazır olduğumuzu bildirmişik. Ümumiyyətlə, Ədliyyə Nazirliyi çoxşaxəli qurumdur. Onların

nəticədə icra məmurları tənqid olunur. Ona görə qanunvericiliyə baxılmalıdır. Məhkəmə qərarlarının icra olunması ilə bağlı ciddi məsuliyyət qoyulmalıdır. Mən istərdim ki, Ali Məhkəmə sədri İnam Kərimovla yeni ədliyyə naziri Fərid Əhmədov əl-ələ verib insanların məhkəmə sistemində inamını qaldırmaq üçün işlər görsünlər, boşluqları doldursunlar, şəxsi maraqlar, telefon zəngləri, tanışlıqlar olmadan, qanunun aliliyi təmin ediləcəksə, icrasına üstünlük verəcəksə, bu sahədə uğurların şahidi ola biləcəyik”.

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu gənc nazirlərin istənilən halda yeniliklər gətirdiyini düşünür. Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, Fərid Əhmədov ədliyyə sisteminin böyük ölçüdə kadr dəyişiklikləri edə bilər: “Bu sahədə problemlər bir deyil, iki deyil. Ona görə sistemli və kompleks islahatlar həyata keçirilməlidir. Bu gün məhkəmə qərarlarının icrası ilə bağlı problemlər var, istintaq təcrid-

ğü tapşırıqları mərhələli şəkildə icra etməsi vacibdir”. **X.Teyyublunun fikrincə, nazirin hüquq müdafiəçiləri, QHT rəhbərləri ilə görüşünün keçirilməsi çox yaxşı olardı:** “Bir nazirin işinə qiymət vermək üçün azı 100 gün fəaliyyətini izləmək lazımdır. Biz ümid edirik ki, gənc nazir islahatlar aparmaqla fərqlənəcək. Hüquq-müdafiə təşkilatları olaraq nazirə təkliflərimizi verməyə hazırıq”.

Milli Məclisin deputatı Azər Badamov Modern.az-a açıqlamasında Fərid Əhmədovun başçılığı ilə ədliyyə sisteminin yeni mərhələnin başlanacağına inandığını söyləyib: “Ölkə başçısının hər bir məmuru rəhbər vəzifəyə təyin edəndə qarşısına qoyduğu əsas vəzifə xalqa sədaqətlə xidmət etmək, şəffaflığı təmin etmək və insanların məmnunluğuna nail olmaqla bağlıdır. Fərid müəllimin də ölkə başçısının qarşısına qoyduğu vəzifələri yüksək səviyyədə icra edəcəyinə inanıram. Hesab edirəm ki,

Rusiya-Ermənistan münasibətlərinin gələcəyi rəsmi İrəvanın Kreml əleyhinə artan fəaliyyəti fonunda getdikcə daha çox diqqət cəlb edir. Bu fonda “armenuanreport” portalı ilginç bir məqalə yayımlayıb. Məqalədə əsas iki tezis diqqət çəkir. Ermənilər Rusiyanın təhdidlərindən həm qorxurlar, həm də özlərində cəsarət tapıb “bizə heç nə edə bilməzsiz” deyirlər.

Portal Ermənistanın KTMT fəaliyyətini dondurması haqda Paşinyanın bəyanatından sonrakı reaksiyalar haqda yazır: “Paşinyanın İrəvanın KTMT-də iştirakını dondurduğunu bəyan etməsi böyük səs-küyə səbəb olub. Üstəlik, həm Ermənistanın özündə, həm Rusiyada, həm də Belarusda. Xüsusən də Minskə Paşinyanın sözlərindən o qədər həyəcanlandılar ki, yenidən bizi hədələməyə başladılar. Belə ki, Belarus prezidenti Aleksandr Lukaşenko qeyd edib ki, “Ermənistan onu tərk etsə, KTMT dağılmayacaq, lakin İrəvan bu qərara tələsməməlidir, çünki sonradan daxil olmaq çətin olacaq”. **Lukaşenko “qoca” deyərək xitab edən portal yazır:** “Qoca burada öz rolundadır - deyəsən, pis oyunda özünü yaxşı tərəfdən göstərməyə çalışır, deyir

mövcud deyil” fikrinə də sərt cavab verilib: “2020-ci ildən biz həm Moskvaya, həm də KTMT-yə açıq şəkildə deyirik ki, onlarla heç bir əlaqəmiz yoxdur. Biz KTMT-nin İrəvan sammitinin yekun bəyannaməsini imzalamamışıq, bu dəyersiz təşkilatın təlimlərində və digər tədbirlərində iştirak etmirik. Daha aydınlıq haradadır? Bizə sərhədlərin demarkasiyası və delimitasiyası ilə bağlı həyasızcasına nəse deyəndə cavab olaraq nə istədin, sonra da buna görə bizə lazımı köməklik göstər bilmədin? KTMT Ermənistan qarşısında müttəfiqlik öhdəliklərini yerinə yetirmədi və buna görə də İrəvan tərəfindən çox uzağa, uzaqlara göndərildi”.

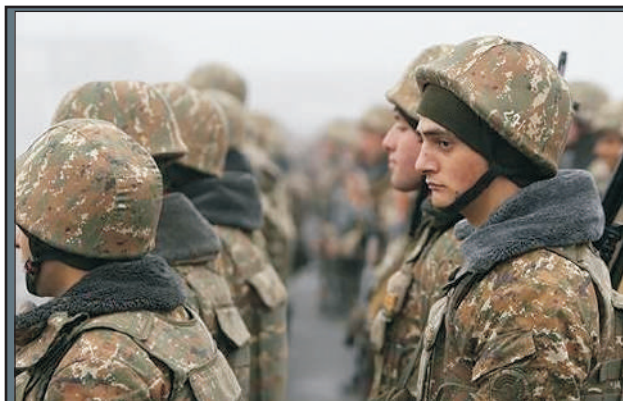
Daha sonra rusiyalı deputatların, politoloqların və ekspertlərin Ermənistanla

Rusiyanın hədəsinə İrəvandan “qulağınızın dibinə” cavabı

Ermənilər Moskvanın təhdidlərindən həm qorxurlar, həm də özlərində cəsarət tapıb “bizə heç nə edə bilməzsiz” deyirlər...

lərinin gedişini Qərbin siyasi oyununu kimi qiymətləndirir: “Qərb dövlətləri Ukraynada müharibə uzandıqca, prosesin mürəkkəbləşməsinə anlayıb müxtəlif çıxış yolları axtarırlar. Ermənistanın Rusiyaya qarşı demarşının razılaşdırılmış siyasi oyun olduğunu təsdiqləyən faktlardan biri də ondan ibarətdir ki, son illər Ermənistanla Rusiya arasında ticarət dövriyyəsi təxminən 3 qat artıb, Ermənistan iqtisadiyyatı

Qərbin bütün bəyanat və addımlarına rəğmən mövcudluğu və təhlükəsizliyi təmin etmək çox çətindir. Xüsusən də regionda ciddi təsirə və gücə malik Türkiyəyə və Azərbaycana düşmənin münasibətlərdə qalmaq. Paşinyana icazə verildiyi qədər Rusiya, o cümlədən Rusiyanın patronajı altında olan KTMT haqqında bəyanatlar səsləndirə bilər. Cızılan xətdən çıxmaq Ermənistan üçün fəlakət olardı. Paşin-

Ermənistan qəfil hücumla bir neçə yüksəkliyi almaq istəyir - iddia

İki ölkənin dövlət təhlükəsizlik nazirləri arasında hansı gizli anlaşma əldə edilib?

“Müəyyən xarici media resurslarında Azərbaycanın Ermənistan üçün təhdid olması barədə rəylər, anti-Azərbaycan istisnakı genişləndirilir. Təbliğat maşını tam sürəti ilə hərəkətə keçib. Məqsəd ictimai rəyi planlaşdırıcıları təxribata - müharibəyə hazırlamaqdır. Onlar öz çirkin məqsədinə don geyindirməyə çalışaraq Azərbaycanı Ermənistanla qarşı müharibəyə hazırlamaqda ittiham edirlər”.

Bu fikirləri Bakupost.az-a **politoloq Zaur Məmmədov** bildirib.

Onun sözlərinə görə, bu dəfə Fransa Qərbin “qanlı ssenari-si”ni reallaşdırmağa imza atıb. Müharibə üçün Ermənistanla və xaricdəki bütün revanşist qüvvələrin səylərini birləşdirmək tələb olunur: “Makron Paşinyanın Parisə son səfəri zamanı onu Fransa Erməni Təşkilatlarının Koordinasiya Şurasının həmsədri Murad Papazyanla bir araya gətirib. Fransa daşnaklar və revanşist qüvvələrlə Paşinyanı “barışdırmağa” çalışır”.

Politoloq bildirib ki, müharibəyə hazırlıq istiqamətində əsas addım Ermənistanın silahlandırılmasıdır: “Hazırda Fransa bu prosesi öz üzərinə götürüb. Fransa və Hindistanda Fransa lisenziyası ilə istehsal olunan silahlar Ermənistanla ötürülür, fransız hərbiçiləri Ermənistan piyada və dağ atıcı bölmələrə təlimlər keçir. Hədəf isə gün kimi aydındır - Ermənistanın qəfil hücumla şərti sərhəddə bir neçə yüksəkliyi ələ keçirməsi. “Azərbaycan hücumu hazırlaşır” təbliğatını apararaq Qərb Zəngilan istiqamətində mövqelərimizin atəşə tutulmasını, hərbiçimizin yaranmasını, şərti sərhəddə atəşkəsin davamlı pozulmasını, Naxçıvan istiqamətində təxribatlara əl atılmasını görməzdən gəlir”.

Z.Məmmədov qeyd edib ki, bu yaxınlarda Fransa və Ermənistan dövlət təhlükəsizlik nazirləri arasında gizli anlaşma əldə edildiyi belli olub: “Medianın verdiyi məlumata görə, bu anlaşmaya əsasən, Ermənistan Fransa, Fransa isə Ermənistanla informasiya mübadiləsi aparacaq. Fransa kosmik sahədə inkişafından istifadə edərək kosmosdan Azərbaycan hərbiçilərinin, hərbi texnikamızın istiqamətləri, mövqeləri ilə bağlı Ermənistandakı həmkarlarını məlumatlandırmaqla, Təhlükəsizlik məsələsindən başqa, hərbi-texniki əməkdaşlığı da xüsusi vurğulamalıdır. Həm hücum, həm müdafiə xarakterli silahların göndərilməsi, fransız generalın Ermənistanla peyda olması və müxtəlif xarici media orqanlarında “Azərbaycan Ermənistanla qarşı müharibəyə hazırlaşır” kimi təbliğat ondan xəbər verir ki, Qərbin ayrı-ayrı mərkəzləri Ermənistanla birlikdə müəyyən təxribatlar hazırlayır. Ermənistanın baş naziri revanş edərək müəyyən bir ərazidə erməni hərbiçilərini irəlilətmək niyyətində ola bilər”.

□ “Yeni Müsavat”

ki, Ermənistan çıxsa, KTMT-yə pis heç nə olmayacaq, amma dərhal hədələyir ki, sonra “girmək çətin olacaq”. Niyə KTMT-dən çıxmalı, sonra yenidən üzv olmağı xahiş etməliyik? Doğrudanmı bu, Lukaşenkonun ağzından gələn üstüörtülü təhdid idi? Deyirlər ki, KTMT-dən kənarda Ermənistan “təhlükəsizlik çetiri”siz qalacaq, sonra isə bizim tam məhrəbən qonşularımızın olmadığını nəzərə alsaq, işlər yaxşı getməyəcək. Narahat olmayın, Aleksandr Qriqoryev, Ermənistan şübhəsiz ki, heç vaxt kömək üçün sizə müraciət etməyəcək.

Təhlükəsizlik çetiri və silah təchizatına gəlincə, Rusiya və KTMT “ışığı gələn tərəfə” oxşamır. Hindistan və Fransa artıq Ermənistanla yeni silah sistemlərinin əsas tədarükçülərinə çevrilib”.

Sonra Rusiya prezidentinin mətbuat katibi Dmitri Peskovun “qanuni olaraq, Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan tərəfindən elan edilmiş KTMT üzvlüyünün dondurulması rejimi

qarşı yumşaq gücdən istifadə etmək çağırışlarına belə reaksiya bildirilib: “Onlardan biri Dövlət Dumasının deputatı Konstantin Zatulindir ki, o, Rusiya mətbuatına müsahibəsində deyir ki, “Paşinyan KTMT-dən çıxmaqla kifayətlənməyəcək”, məsələn, Rusiya Federasiyasının 102-ci hərbi bazasının getməsinə xahiş edəcək. Və sonra o, Ermənistanın suveren ərazilərinin Rusiya tərəfindən mümkün ilhaqına ehtiyat vurmağa başladı.

“Gümrü bir vaxtlar Aleksandropol adlanan şəhərdir. Məhz orada “Slavla vida” yazılmışdı, bu himnin müəllifi Aqapkin orada xidmət edirdi”, - Zatulindin mənalı şəkildə deyib. Eh, Konstantin Fyodoroviç, sən bizi boş hədə-qorxu ilə qorxuda bilməyəcəksən - Gümrünü qulaqlarının dibinə kimi görməyəcəksən”.

Ermənistanla belə mövqelərin artıq cəmiyyətə sıraya gətirilməsi nə deməkdir? İrəvan taranması gedir?

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov İrəvanın Moskva ilə münasibət-

sıçrayış edib. Bu o deməkdir ki, Rusiya Ermənistan vasitəsilə sanksiyalardan ustalıqla yayınır. Yaxud Rusiyaya və onun milli maraqlarına qarşı açıq şəkildə çıxan Ermənistanla Kreml hədsiz dözümlülük göstərir. Ermənistanı ram etmək, onun şıltaqlığına son qoymaq üçün Rusiyanın bir həmləsi yetər. Paşinyanın Fransada cuşa gələrək KTMT-də Ermənistanın iştirakını dondurması haqda dedikləri isə sadəcə, Qərbin diqqətini və dəstəyini cəlb etmək, habelə diqqəti yayındırmaq cəhdindən başqa bir şey deyil. Ermənistan üçün Rusiyanın təhlükəsizlik çetirindən alternativ çetir tapa biləcəyi, xüsusən də bunun Fransaya etibar ediləcəyi ağlabatan deyil. Fransa regiona yad ölkədir. Region oyunçuları kənar bir dövlətin iştirakına heç vaxt imkan verməzlər. Ermənistan hakimiyyəti əgər həqiqətən də bəyan etdiyi kimi, KTMT-dən çıxarsa, çox ağır bədalə ödəyər. Erməni siyasi elitası da, cəmiyyəti də çox yaxşı dərk edir ki, Rusiya faktoru olmasa,

yan çox hiyləgər və iradəsiz siyasətçidir. Onun Rusiyaya qarşı tarana gedə biləcək çox riskli addım atacağını gözləmirəm”.

Beynəlxalq münasibətlər üzrə şərhçi Şəhla Cəlilzadə hesab edir ki, rəsmi İrəvan bu addımı atarsa, onu Kiyevin taleyi gözləyir: “Ermənistanın KTMT-dəki fəaliyyətini de-facto dondurması və lazım gələrsə de-yure də təşkilatla münasibətləri kəsə biləcəkləri iddia etməsi, o cümlədən Ermənistanla yayımlanan Rusiya telekanallarının qadağan olunması 2014-cü il Ukraynasını xatırladır. Bu siyasətin nəticəsi isə bütün dünyaya bellidir. Ukrayna paramparçadır. İqtisadiyyatı və infrastrukturunu tamamilə məhv olub. Özü xarici yardımlarla yaşayan bir dövlətə çevrilib. Ermənistan KTMT-dən çıxarsa, “Ukraynalaşa” bilər. Bu təhdidi açıq şəkildə rus ekspertləri də səsləndirirlər. Məsələn, rusiyalı siyasi ekspert Dmitri Suslov belə bir açıqlama verib ki, “Ermənistan KTMT-dən çıxarsa, oradakı hərbi bazanı da çıxarsa, bu-

na heç ehtiyac da qalmayacaq, çünki ora Qərbi Azərbaycan olacaq”. Azərbaycan təbii ki, xarici güclərin təsir uğrunda savaşında alət olmaq niyyətində deyil. Buna baxmayaraq, Rusiya-Qərb oyununda Azərbaycan sərhədində təxribatlar törətməklə öz məqsədlərinə

nail olmağa çalışan Ermənistan (Rusiya sərhədləri qoruya bilmir tezi ilə) bilməlidir ki, Azərbaycan istənilən təxribata cavab vermək və öz hədəflərinə və milli maraqlarına nail olmaq qabiliyyətinə sahibdir”.

□ **Cavansir ABBASLI**
“Yeni Müsavat”

Son aylarda Azərbaycanda dollara tələbatın artması müşahidə olunur. Bu proses Mərkəzi Bankda keçirilən valyuta hərraclarından da açıq görünür: 2024-cü ilin əvvəlindən indiyədək keçirilmiş 15 valyuta hərracında banklara 1 milyard 207,7 milyon dollar satılıb. Bunun 417,1 milyon dolları yanvar ayında keçirilən 7 valyuta hərracında satılıb. Bu göstəricinin həcmi ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2.2 dəfə və ya 228.5 milyon dollar çoxdur. Belə ki, 2023-cü ilin yanvar ayında keçirilən valyuta hərraclarında 188.6 milyon ABS dolları satılmışdı.

Fevral ayında isə 8 hərracda bankların dollar tələbi 790,6 milyon dollara yüksəlib. Nəzərə alsaq ki, 2023-cü ilin fevral ayında Mərkəzi Bankda keçirilmiş 8 valyuta hərracında banklara cəmi 356,5 milyon dollar satılmışdı, onda bu il tələbin 2,2 dəfədən çox artdığını görürük.

Ölkədə dollar alışlarının artmasını göstərən digər göstəricilər də diqqəti cəlb edir. Belə ki, Mərkəzi Bankın statistikasına görə, yanvar ayında ölkədə xarici valyutada olan depozitlərin həcmi 2023-cü ilin dekabrı ilə müqayisədə xeyli artıb - yanvarda fiziki şəxslərin xarici valyutada depozitləri 284,4 milyon manat artaraq 4 milyard 555,6 milyon manata, hüquqi şəxslərin xarici valyutada depozitləri 542 milyon manat artaraq 9 milyard 548,9 milyon manata yüksəlib. Bu ilin yanvarında milli valyutada depozitlər 381,1 milyon manat azalıb. Ekspertlərə görə, əhali manatda olan depozitlərini dollara dəyişməyə başlayıb.

Bundan əlavə, 2024-cü ilin yanvar ayında ötən ilin dekabr ayı ilə müqayisədə

Azərbaycan banklarının xarici valyutada cəmi kredit portfeli (müşətilərə verilmiş kreditlər) 315,2 milyon manat artaraq 4 milyard 682 milyon manata çatıb. 2024-cü ilin yanvar ayında bankların cəmi kredit portfelindəki artımın 82 faizi xarici valyutada verilən kreditlərlə bağlı olub.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Mərkəzi Bankı (AMB) ötən ilin son aylarında dollara tələbatın artımının mövsümi xarakter daşdığını açıqlamışdı.

İqtisadçı-ekspert İlham Şabanın fikrincə, baş verənlər bankların daha çox qazanmaq istəyindən qaynaqlanır: "Bütün bunlar öz banklarımızın fırlıdadır. Manatla illik depozit faizi 8,5 faizdir, dollarla 1 faiz. Baxırlar ki, birinci rübdə tutaq ki, 100 milyon manat dividend verməlidirlər müştərilərə. Əvvəlcə, söz-söhbət yayılır, sonra sosial şəbəkə də buna qoşulur. Kulminasiya nöqtəsi "tik-toker"lərin "vaxsey, devalvasiya olacaq" mesajlarıdır... Nəticədə, camaatın küyə gedən hissəsi tez ya depozitindəki manatla olan vəsaiti vaxtından əvvəl çıxarır, ya da manatdan dollara çevirir. Hər iki halda bank udur. Nəyi pisdir ki... Yanvarda Azərbaycan banklarının xalis mənfəəti 99,6 milyon manat təşkil edib".

İlham Şaban: "Kulminasiya nöqtəsi "tik-toker"lərin "vaxsey, devalvasiya olacaq" mesajlarıdır..."

İqtisadçı-ekspert Natiq Cəfərliyə görə, bütün rəqəmlər onu göstərir ki, valyuta ilə bağlı gözləntilər artıb, ciddi ajiotaj, təlaş var: "Mərkəzi Bank və hökumət isə bu gözləntilətri normal idarə edə bilmir. Vətəndaşlar və bizneslə ciddi kommunikasiya problemi var - bu isə təlaş artırır faktordur. Dünyada mərkəzi bankların əsas funksiyalarından biri də gözləntiləri idarə etmək, sözlü müdaxilələrlə proseslərə yön verməkdir - hələ ki bizdə bu sahə axsayır".

Ekspertə görə, bu il ölkədə devalvasiyaya gedişməsi gözlənilən deyil:

"Azərbaycanda devalvasiya qaçılmazdır, sadəcə, zaman məsələsidir. Açıqı, bu il ola-çağına inanmıram, çünki ölkədə seçki sürəcləri var, amma gələn il ərzində hökumət bu addıma getməyə məcbur qalacaq. Hökumətin ən böyük günahı odur ki, heç vaxt öz səhvlərindən nəticə çıxartmır, 2015 devalvasiyalarından sonra bu yazıq manatla balaca "hovuz" düzəldib yavaş-yavaş "üzməyi" öyrətməli idilər - etmədilər, sadəcə, inzibati üsulla məzənnə siyasəti yürütdülər. İnzibati üsulla, əmrə məzənnəni bir müddət sabit saxlamaq olur, bu daimi proses deyil, ola da

bilməz, necə ki, 2005-2015-ci illər arası biz bunu gördük - 10 illik sabit məzənnə rejimi, sonra 3 pilləli devalvasiya".

Bir məsələni də qeyd edək ki, yanvar-fevralda dollar alışının artmasında büdcə xərcləmələrinin qeyri-proportional bölgüsü də rol oynayır: ilin son ayında büdcə xərcləmələrinin həcmi digər aylarla müqayisədə 2 dəfədən də çox olur. Bu da illərdir davam edən prosesdir: büdcənin gəlirləri hissəsində vəziyyət aydınlaşana qədər xərclərin bir çoxu icra olunmur. Dekabrın əvvəli üçün vəziyyət aydınlaşır və icrası ləngidilən bütün

xərclər üzrə vəsaitlər müvafiq təşkilatlara köçürülür. Rəsmi statistikadan aydın olur ki, 2023-cü ilin yanvar-noyabrında dövlət büdcəsi xərclərinin həcmi 29 milyard 155,21 milyon manat təşkil etdiyi halda, ilin yekununda bu məbləğ 36 milyard 457,96 milyon manata yüksəlib. Bu o deməkdir ki, yalnız dekabr ayında büdcədən 7 milyard 302,75 milyon manat müəssisə və təşkilatlara paylanıb. Bu vəsaitin 1608,21 milyon manatı iqtisadi fəaliyyət, 1 milyard 754,72 milyon manatı isə əsas bölmələrə aid edilməyən xidmətlər xərc maddələrinin payına düşüb. Hansı ki, bu xərc maddələri bilavasitə tikinti-təmir, yenidənqurma layihələrini əhatə edir. Bir çox hallarda iri podratçılar ilin sonunadək işləri öz vəsaitləri hesabına reallaşdırır, dekabrda dövlət qurumlarından böyük məbləğdə vəsaitləri alırlar.

Hesablama Palatası bir çox hallarda dekabrda ödənilən vəsaitlərin qisməddətli dövlət istiqrazlarına yatırılaraq gəlir əldə edildiyini bildirir. Lakin bu il, görünür, vəsaitlərin bir qismi valyuta alışına sərf olunub.

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

"Bakıdakı İsrail səfirliyi ciddi qorunur" mesajı kimlərə idi?

Ekspert: "Bu təlimlərin İsrail səfirliyi ilə birgə keçirilməsinin xüsusi mənası var"

Fevralın 18-də İsrailin Bakıdakı səfirliyi Azərbaycanın Daxili İşlər Nazirliyi və digər hüquq-mühafizə orqanları ilə birgə öz binasında təlim keçirib. Təlim ölkələr arasında təhlükəsizlik sahəsində əməkdaşlığımızı möhkəmləndirməyə və genişləndirməyə yönəlməmiş davamlı əməkdaşlığın bir hissəsidir. İsrail səfiri Corc Dik səfirliyin və diplomatik heyətin təhlükəsizliyini təmin etdiklərinə görə Azərbaycanın hüquq-mühafizə və təhlükəsizlik orqanlarına təşəkkür edib.

"Bu birgə təlim çox uğurlu keçdi və ölkələrimizin möhkəm təhlükəsizlik əməkdaşlığına mühüm əlavə idi. Azərbaycan dövlətinin, bütün diplomatik nümayəndəliklərin, o cümlədən İsrail səfirliyinin təhlükəsizliyinə sadiqliyi göz qabağındadır və sarsılmazdır. Biz ikitərəfli əməkdaşlığımızı gücləndirməyə davam etməyi səbirsizliklə gözləyirik", - o deyib.

Əlbəttə ki, Bakıdakı bütün səfirliklərin təhlükəsizliyi ən yüksək səviyyədə təmin edilir. Amma bu təlimin məhz İsrail səfirliyində keçirilməsi diqqət çəkir. O zaman "Bakıdakı İsrail

səfirliyi ciddi qorunur" mesajı kimlərə idi?

Milli Məclisin Müdafiə, təhlükəsizlik və korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin üzvü Arzu Nağıyev Azərbaycanın bütün strateji obyektlərə qarşı mövqeyinin eyni olduğunu söylədi: "Məlum məsələdir ki, strateji əhəmiyyətli obyektlərin qorunması çox mühüm və vacibdir. Eyni zamanda səfirliklər də bu strateji obyektlər siyahısındadır. Perimetr

üzrə Azərbaycan tərəfi, daxilə isə onların öz xüsusi xidmət orqanları və müvafiq mühafizə orqanları bunu təmin edir. Bu Azərbaycanın da xaricdəki səfirliklərinə aiddir. Məhz məsuliyyət perimetri üzrə bir daha deyirəm ki, həmin dövlətin üzərinə düşür. Daxili mühafizə onların öz məsələləridir. Səfirlikdə keçirilən bu təhlükəsizlik tədbirlərdə - hansı ki, Daxili İşlər Nazirliyi ilə birlikdə keçirilir - səfirin nazirliyə təşəkkür etməsi bir daha

onu göstərir ki, onlar bu qorudan razıdırlar. Eyni zamanda mühafizədən razıdırlar. Birgə təlimdən nəticə kimi səfirin də təşəkkürü hüquq-mühafizə və xüsusi xidmət orqanlarımızın öz peşələrini yerinə yetirməsindən irəli gəlir. Bir məsələni də qeyd edim ki, bu təlim İsrail səfirliyi ilə bağlı deyil. "Şərti düşmən" deyilən bir tədbirlər var. Bu, metropoliten və digər nəqliyyat növlərində, strateji obyektlərdə mütəmadi olaraq keçirilir.

Ayıq-sayıqlıq itməsin deyərək bu edilir. Əgər indi İsrail müharibədədirsə, təbii ki, bu, İsrailə daha çox sirayət etməlidir, daha ciddi qoruma olmalıdır. Bu digər dövlətlərdə bir başqa cürdür. Yeni bunlar gündəlik olan işlərdir. Bildiyiniz kimi, hüquq-mühafizə orqanları yaxud xüsusi xidmət orqanları ciddi tədbirlər olan vaxtları gücləndirilmiş iş rejimi keçir. Bu, ayıq-sayıqlığı itirməmək üçün atılan ən mühüm addımlardan sayılır. Burada biz belə qorunuruq, yaxud bizi belə qoruyurlar kimi söz-söhbətlər məişət səviyyəsində gedən müzakirələrdir. Bu problemlərin həlmiyi çox mühüm məsələdir. Səfirliklərə, hər bir strateji obyektlərə qarşı bizim mövqeyimiz eynidir".

AMİP sədrinin beynəlxalq əlaqələr üzrə müavini Elşən Mustafayev bu təlimlərin xüsusi mənasının olduğunu qeyd etdi: "Uzun illərdir İsrail ilə Azərbaycan arasında müxtəlif səviyyəli əməkdaşlıqların olması heç kimə sirr deyil. Azərbaycan mütəmadi olaraq İsrail ilə birgə hərbi sənaye kompleksinin inkişafı sahəsində, ordu quruculuğu işlərində qarşılıqlı maraqlara və dostluğa söykənən işləri görüb. Hazırda keçirilən təlimi də bu qəbildən hesab edirəm. Bu təlimlərin İsrail səfirliyi ilə birgə keçirilməsinin xüsusi mənası var. İsrail səfirlikləri dünyanın bir çox ölkələrində təhdid altında olduğundan bu bir göstəricidir ki, Azərbaycan-

da bütün səfirliklərin, o cümlədən İsrail səfirliyinin təhlükəsizliyinə xüsusi diqqət var. Həmçinin uzun illər boyu diplomatik nümayəndəliklərinə, xaricdə yerləşən müxtəlif ofislərinə ən çox terror basqını olmuş dövlətlərdən biri İsraildir. Bu səbəbdən İsrail dövləti belə qanlı basqınların qarşısını almaq məqsədilə tədbirlər görməyə məcbur olub. Bu tədbirlər illər boyunca təkmilləşdirilərək hazırda İsraili bu sahədə təcürbəli dövlətə çevirib. Son vaxtlarda dünyanın müxtəlif ölkələrində dəfələrlə səfirliklərimizin basqına məruz qalması, təhdidlər alınması Azərbaycanı bu istiqamətdə daha hazırlıqlı olmağa məcbur etmişdi. Bu sahədə ən təcürbəli və uğurlu işlər görən dövlət İsrail olduğundan məhz onlarla bu sahədə əməkdaşlığımız daha doğrudur. Hesab edirəm ki, bu təlimin keçirilməsi kimlərə mesaj vermək üçün görüntü xətrinə olunmuş təlim kimi qəbul olunmamalıdır. Terrorçular, əleyhimizə işlər görən yaxud görməyi planlaşdıranlar istisna olmaqla kimsə bunu özünə qarşı qəbul etməməlidir. Dediym kimi, iki dövlət arasında münasibətlər hamıya bəllidir, hazırkı təlim indiyədək görülməmiş işlərin qarşısında xırda hadisədir. Kimsə özünə qarşı görəcəksə, bu artıq onun problemidir və deməli dövlətimizə qarşı hansısa məkrli planların içindədir".

□ **Cavanşir ABBASLI "Yeni Müsavat"**

Sabiq nazir Nəsrullayevin qızı ölkədən qaçıb?

Müstəqilliyimizin ilk illərində Azərbaycana sərmayə qoyan kipi iş adamı Əfruz Sami Müdrişlunun Azərbaycandakı varisləri ölkədən qaçıb.

Bu barədə Gununesi.info-nun məlumatlı mənbədən əldə etdiyi bilgiyə görə, Müdrişlu ailəsinin gəlini olan Dövlət Neft Fondu icra direktorunun müşaviri Nərgiz Nəsrullayeva da həyat yoldaşı ilə birlikdə vətəndaşı olduqları Avropa ölkələrindən birinə gedib.

Buna səbəb isə "Landmark" Biznes Mərkəzinin sahibi olan Müdrişlu ailəsinin Bakıdakı biznesi ilə bağlı yaranmış vəziyyət olub.

Nərgiz Nəsrullayeva da Müdrişlu ailəsinin ölkəmizdəki biznesinin qanuni təmsilçisidir.

Qeyd edək ki, ailənin sahib olduğu "Landmark" ölkədə ilk biznes mərkəzlərindən sayılır.

"Landmark" Biznes Mərkəzi 1990-cı illərin sonunda Bakının mərkəzində köhnə dəyirman deyilən ərazidə kibrisi mühəndis və tanınmış iş adamı Əfruz Sami Müdrişlunun tərəfindən inşa edilib.

"Landmark" Biznes Mərkəzinin qanuni təmsilçisi də Nəsrullayeva Nərgiz Müdrişlu Namiq qızıdır.

O, mərhum iş adamının oğlu Eran Müdrişlunun həyat yoldaşıdır.

Məlumatla görə, Nəsrullayeva Nərgiz Müdrişlu 1996-2001-ci illərdə Azərbaycanın iqtisadiyyat naziri, 2001-2007-ci illərdə Hesablama Palatasının 1-ci sədri vəzifəsində çalışmış Namiq Nəsrullayevin qızıdır. Nəsrullayev ötən ilin yanvarında vəfat edib.

Dövlət Neft Fondundan isə saytın sorğusuna cavab olaraq, Nərgiz Nəsrullayeva ilə bağlı konkret fikir bildirməyiblər. "Nərgiz xanımın işə çıxıb-çıxmamasından məlumatı yoxdur", - deyərək Fondun İctimaiyyətlə Əlaqələr Departamentinin adının çəkilməsini istəməyən əməkdaş əlavə edib.

Vasif Talibovun Naxçıvan Ali Məclisinin sədri vəzifəsindən istefa verməsindən sonra muxtar respublikada müsbət dəyişikliklərin olacağı gözlənilsə də, bu proqnozlar hələ ki özünü tam doğrultmur. Yeni formalaşmış idarəçilik bir çox sahələrdə islahatları həyata keçirə bilmir.

Mövzu ilə bağlı Yenibah.az-a danışan əslən Naxçıvandan olan tanınmış jurnalist Heydər Oğuz bildirib ki, tikinti sektorunda, ümumiyyətlə, fəaliyyət dayanıb: "Naxçıvanda bir çox sahələr tamamilə dayanıb. Bunların başında tikinti sektoru gəlir. Məndə olan mə-

lumatla görə, bunun səbəbi hələki kimiyətdə olan köhnə komandanın işi sabotaj etməsidir. Bildiyiniz kimi, bu sahədə bir çox layihələr tenderdən keçməlidir. Lakin köhnə komandanın üzvləri layihələrin tenderdən keçməsinə icazə vermir. Hökumət tikintilərin

Vasif Talibovdan sonrakı Naxçıvanda hal-vəziyyət...

Muxtar respublikadan olan jurnalist iddia edir ki, yeni formalaşmış idarəçilik bir çox sahələrdə islahatlar həyata keçirə bilmir

həyata keçirilməsi üçün 245 milyon pul ayırsa da, il yarımından çoxdur ki, işlər tamamilə dayanıb. Bu sektorda çalışan işçilər də uzun müddətdir ki, bu sahənin yenidən açılmasını gözləyir. Əldə etdiyim məlumata görə, Naxçıvan Universiteti də fəaliyyətini dayandırıb. Bu universitet özəl olmasına baxmayaraq, olduqca yüksək səviyyədə təhsil verirdi. İş yerlərinin açılmasında hər hansı bir dirçəlmə yoxdur, hətta əksinə, bir çox müəssisələr bağlanılır. Bu isə insanlarda narazılıq doğurur. Səbəb isə yeni komanda ilə köhnə komanda arasındakı rəqabətlə bağlıdır. Naxçıvanda köhnə idarəetmənin tamamilə ləğv edilib yeni kadrlardan ibarət idarəetmənin təşkili planlaşdırılırdı, lakin bu baş tutmadı".

Heydər Oğuz səhiyyə sektorunda özünü göstərən acınacaqlı durumdan da bəhs edib: "Naxçıvanda ən mühüm problemlərdən biri də səhiyyə sistemi ilə bağlıdır. Vasif Talibovun dövründən Naxçıvanda səhiyyə sistemi yaxşı vəziyyətdə deyildi. Təəssür edin ki, tibb fakültəsinin ən savadlı həkimi arı üzrə mütəxəssis idi. Bu cür müəllimlərin yetişdirdikləri həkimlər də bəzən gundə idi. Vasif Talibov bu problemin qarşısını almaq üçün 2010-cu ildə Türkiyəyə 5 həkim tələbə kimi göndərirdi. Bu tələbələr cəmi 2-si işlə təmin olunmuşdu. Biri Naxçıvanda fəaliyyət göstərən respublika xəstəxanasına, digəri isə Kardiologiya İnstitutuna

baş həkim təyin olundu. Yeni təyin olunan muxtar respublika rəhbərliyi isə ümumiyyətlə bu institutu ləğv etdi. Respublika xəstəxanasının baş həkimi Ramin Hacıyevi də işdən çıxmağa məcbur ediblər. Onun yerinə isə pediatr təyin olunub. Bir çox sahələrdə, o cümlədən səhiyyə sahəsində daha çox Bakıdan göndərilən kadrlar təyin olunur. Bunların əksəriyyəti isə 4-5 dəfə təyin edildikləri vəzifələrdən qovulmuş şəxslərdir. Üstəlik, heç biri tibb işçisi deyil. Naxçıvanda doğum mərkəzində icraçı direktor vəzifəsinə hüquqşünas təyin olunub. Bu adam 14 il Vasif Talibovun ombudsmanı kimi çalışıb. Naxçıvanda səhiyyə bu cür acınacaqlı vəziyyətdədir".

Qeyd edək ki, Naxçıvanda tikintilərin dayandırılması ilə bağlı faktı Prezidentin səlahiyyətli nümayəndəsi Fuad Nəcəfli də ilin sonunda mətbuata müsahibəsində təsdiqləmişdi. "Bu gün Naxçıvan Muxtar Respublikasında

ən aktual sahələrdən biri tikintidir. Bu günə qədər mövcud olan tikintilərin keyfiyyəti qaneedici olmadığına görə müvəqqəti olaraq bu sahədə işlər dayandırılıb".

F.Nəcəflinin sözlərinə görə, 2023-cü ildə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Naxçıvanın sosial-iqtisadi inkişafına dair müvafiq Dövlət Proqramını təsdiq edib: "Bu proqram çərçivəsində 2023-cü ilin son 4 ayı ərzində icra olunması nəzərdə tutulan layihələrin hamısı tenderlər vasitəsilə həyata keçirilməyə başlayıb. Layihələrin tətbiqi, əsaslandırılması üzərində iş gedir. Artıq 2024-cü ilin mart-aprel aylarından başlayaraq Naxçıvan Muxtar Respublikasında tikinti işlərinə geniş vüsət veriləcək və olduqca böyük infrastruktur layihələri icra olunacaq".

Qeyd edək ki, tikintilərin dayandırılması bir sıra sahələrə təsir edib. Məsələn, Babək rayonunda qum və çınqıl karxanaları öz fəaliyyətini da-

yandırıb. Buna səbəb Naxçıvanın Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin qum-çınqılın çıxarılmasına və daşınmasına qoyduğu qadağa olduğu bildirilir. Rayonda fəaliyyət göstərən kərpic sexlərinin də fəaliyyətinin dayandırılması haqda mediada xəbərlər vardır.

Bildirilir ki, hazırda Naxçıvan MR Fövqəladə Hallar Nazirliyinin Dövlət Tikintidə Təhlükəsizliyə Nəzarət İdarəsi tərəfindən bir sıra köhnə binalarda, həmçinin layihədən kənaraçıxma halları olan yeni binalarda müayinələr aparılır. Bununla bağlı hüquq-mühafizə orqanlarına məlumat verilib. Hazırda sadalanan faktlarla bağlı araşdırma aparılır.

Aydın ki, Vasif Talibov bu tikintilərlə ümumiyyətlə pulların mənimlənməsinə görə məsuliyyət daşıyır. O səbəbdən bütün muxtar respublikanı əhatə edən araşdırma sabiq Ali Məclis sədrinə yaxşı perspektiv vəd etmir...

□ "Yeni Müsavat"

Məmurlara ikinci dəfə evlənmək qadağası

"Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında" Qanun icra başçılarına şamil deyil

Ağstafa Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Seymur Orucovun ikinci dəfə ailə həyatı qurması müzakirəyə ötürülmədi. Aralarında xeyli tanınmış adamın, ziyalının da olduğu çoxluq ikinci dəfə evlənməyi 40 yaşlı icra başçısına yaraşdırmadı.

Məmurlar ikinci dəfə ailə həyatı qura bilməzmi? Azərbaycanda bunu qadağan edən hansısa qaydalar mövcuddurmu?

Mövzu ilə bağlı Yenibah.az-a danışan Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətinin sabiq başçısı, hüquq müdafiəçisi Sahib Məmmədov bildir-

rib ki, məmurlarla bağlı "Dövlət qulluqçularının etik davranış qaydaları haqqında" Qanun mövcuddur:

"Bu qanunda dövlət qulluqçularından tələb olunan 15 prinsip qeyd olunub. Bu prinsiplərə vicdanlı davranış, loyallıq, korrupsiyaya yol verməmək və digər tə-

ləblər aiddir. Dövlət qulluqçuları vətəndaşlarla təmas-

ları zamanı həmin qaydaları əməl etməlidir. Bu, qa-

nunla tənzimlənir və hər il bütün dövlət orqanlarında inzibati vəzifə tutan dövlət qulluqçularının qiymətləndirilməsi aparıldıqda həmin kriteriyalar da nəzərə alınır".

Sahib Məmmədov bu qanunun prezident tərəfindən təyin olunmuş məmurlara aid olmadığını qeyd edib:

"İcra başçıları isə dövlət qulluqçusu deyil və bu qanun onlar üçün nəzərdə tutulmur. Təbii ki, bu o demək deyil ki, icra başçıları etik davranış qaydalarına əməl etməməlidir. Sadəcə, bu qanun konstitusiyaya əsasən müəy-

yən olunan və prezident tərəfindən təyin edilmiş şəxslərə şamil olunmur. Bunlara baş nazir, onun müavinləri, nazirlər, komitə sədrləri, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının başçıları aiddir. Onların fəaliyyəti "Dövlət qulluğu haqqında" Azərbaycan Respublikası Qanunu ilə tənzimlənir. Lakin bu o demək deyil ki, davranış qaydaları onlara da aid deyil. İstənilən məsələdə dövlət qulluqçusu nümunəvi olmalıdır. Eləcə də onların evlilik və digər məsələlərdə şəxsi həyatları var və onlara heç kəs müdaxilə edə bilməz".

Deputat, Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədr müavini, BAXCP sədri Qüdrət Həsənzadə "Yeni Müsavat"a geniş müsahibə verib. Ölkə həyatı üçün vacib məsələləri, islahatlar, seçkilər, həmçinin referendum gözləntiləri ətrafında söhbətimizi təqdim edirik:

- Qüdrət bəy, illərdir ki, məhkəmə-hüquq islahatlarının zəruriliyi barədə təkliflərlə çıxış edirsiniz. Prezident seçkisinin təbliğat və təşviqat dövründə də çıxışlarınızın bir qismi bu mövzuya həsr olunmuşdu. Bugünlərdə Prezident yeni ədliyyə nazirini təyin etdi. Necə bilirsiniz, bu sahədə islahatların startının verildiyini söyləmək olarmı?

- Fərid Əhmədov Milli Məclis Aparatında da işləyib. Onun tərcümeyi-halı ilə tanış olanda görürük ki, kifayət qədər nüfuzlu universitetlər bitirib, fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsinə sahibdir, müxtəlif vəzifələrdə çalışıb, 45 yaşı var, gəncdir. Ümid edirəm ki, o, siyasətçilərə xas olan təşəbbüskar və cəsarətli olmaq keyfiyyətlərinə malikdir və məhkəmə-hüquq islahatlarına təkən verəcək, hökumətin dövlət quruculuğu və hüquq siyasətinin hazırlanmasında fəal iştirak edəcək. Öz fəaliyyətini yalnız yuxarıların tapşırıqlarının icrasında görərsən, ciddi nəticələr olmayacaq. Mən zaman-zaman söyləmişəm ki, ölkədə güclü məhkəmə hakimiyyəti qurulmadıqca, biz iqtisadiyyatı inkişaf etdirə bilməyəcəyik. Təbii sərəvətləri satıb, onun pulu ilə yaşamaq sonu uğurlu olmayan bir siyasətdir. O baxımdan hökumət iqtisadiyyata nəzərdən imtina etməli, neftdən asılı olmayan bazar iqtisadiyyatı qurmalıdır. Ölkəyə xarici investisiyalar cəlb etmək üçün əlverişli biznes mühiti yaradılmalıdır. Yerli sahibkarlar da investisiya qoymaqdan, öz bizneslərini genişləndirməkdən çəkinməməlidirlər və kapital xaricə axmamalıdır. Sahibkarlar pullarını xaricdə əlavə dəyər yaratmayan mal-mülk almağa yox, burada öz bizneslərini genişləndirməyə xərcləməlidirlər ki, iş yerləri açsın, həmin müəssisələr vergi ödəsin, vətəndaşların həyat səviyyəsi yüksəlsin. Mülkiyyətin toxunulmazlığına təminat vermədən buna nail olmaq mümkün deyil. Bunun üçün isə mütləq məhkəmə islahatlarına gedilməli, qanunun aliliyi təmin olunmalıdır. Bunu etmədən iqtisadiyyatın sürətli inkişafını gözləmək illüziyadan başqa bir şey deyil. Təəssüf ki, bizdə kadrlar siyasi partiyalara qoşulmuş iddialı şəxslərdən, siyasi proseslərdə formalaşmış insanlar sırasından seçilmirlər. Bürokratik aparat sanki özü müstəqil bir siyasi qüvvə-

"Qucağındakı quzunu yerə qoyub, canavarları qucaqlayanlar.."

Qüdrət Həsənzadədən ilginclər açıqlamalar: "Yeni dövrün həm də yeni konstitusiyası olmalıdır"

yə çevrilib və kadrları bürokratik aparat öz içərisindən seçir, yaxud biznes strukturlarından dəvət edirlər. Yeri gəlmişkən, bu, həm də çoxpartiyalı sistemin inkişafını da stimullaşdırmır. Hər halda, Fərid Əhmədovu yaxından tanıyan adamların dediyinə görə, həddən artıq mədəni şəxsdir və öz sahəsini də çox yaxşı bilir. Zamanla görəyik ki, bir kadr digəri ilə əvəz olundu, yoxsa yeni kadr doğrudan da yaxşı mənada nələrsə etmək istiqamətində səylər göstərir. Ümid edirəm ki, o da qucağındakı quzunu yerə qoyub canavarları qucaqlayanlardan olmayacaq.

- Sizin hökumətin yenidən qurulması ilə bağlı parlamentdəki müzakirələrdə mövqeyinizi dinlədik. Seçki dövründə də kifayət qədər tənqidi yanaşmalarınız olmuşdu. Dövlət başçısı andiçmə mərasimində namizədlərin çıxışlarına həssas yanaşacağınızı söylədi. Prezidentin elan etdiyi kimi, 7 fevraldan başlayan yeni dövrün gözləntiləriniz nədən ibarətdir?

- Elə mən də baş nazirə o sualı verdim ki, yeni dövr dedikdə siz nəyi nəzərdə tutursunuz? Jurnalistlər də yazırlar, ictimaiyyət də maraqlıdır ki, yeni dövr nədə ehtiva oluna bilər, hökumət nə proqnozlaşdırır, hansı dəyişikliklər olacaq? Biz yeni dövr deyirik, deməli, yeni nələrsə olmalıdır. Amma sözün doğrusu, hələlik mən bilmirəm yeni dövrdə hökumət nələr eləmək istəyir. Bizim aydın proqramımız var, ölkənin gələcə-

yini necə görürük və ona çatmaq üçün hansı addımlar atmaq, haradan başlamaq, hansı sahədə nələr etmək lazımdır, bu da aydın təsəvvürümüz var. İqtidarla bağlı bunu söyləyə bilmərəm. Məsələn, qeyd edirlər ki, qeyri-neft sektorunu inkişaf etdirəcəklər. Amma qeyri-neft sektorunu necə inkişaf etdirmək istəyirlər?

- Dövlət proqramları var...

- Dövlət proqramları var. Amma həmin proqramlarda imtiyazlardan imtina, fundamental dəyişikliklər nəzərdə tutulmur.

- Hər halda, mart ayında hökumətin parlament qarşısında hesabatı olacaq. Bu məsələlərə aydınlıq gətirmək imkanı var...

- Bəli, hökumətin hesabatı olacaq. Dünyada inkişaf etmiş xalqların keçdiyi yol var. Bizə yeni yol axtarmağa ehtiyac yoxdur. Özəlləşdirməyə gedilməlidir, inhisarçılığa son qoyulmalı, rəqabət mühiti yaradılmalıdır, dövlət satınalmalarında şəffaflıq təmin olunmalıdır. Hüquq-mühafizə orqanlarının sahibkarlara yaxınlaşması qadağan olunmalıdır. Dövlət İstintaq Komitəsi yaradılmalı, iqtisadi sahədə cinayətlərə görə vergilər xidmətinin araşdırmaları əsasında yalnız həmin komitə tərəfindən cinayət işi başlanılmalıdır. Hökumət deməlidir ki, xarici investisiyaların cəlb olunması üçün hansı addımlar atılmalıdır? Bu addımlar nədən ibarətdir? Bütün bunlarla bağlı konkret təkliflər olmalıdır. Tutaq ki, təhsil-

də inkişafa nail olmaq üçün biz nələr etməliyik, ölkədə rəqabətçilik necə aradan qaldırılacaq? Yaxud səhiyyəni necə inkişaf etdirəcəyik? Məsələn, niyə Azərbaycan da ərzaq məhsullarının qiyməti Moskva kimi şəhərdən ən azı üç dəfə yüksəkdir? Hökumət qiymətlərin aşağı salınması üçün hansı addımları atmağı planlaşdırır? O qədər suallar var, sözsüz ki, bunlara aydınlıq gətirilməlidir.

- Qüdrət bəy, qarşıdakı aylardan nə gözləyirsiniz: referendummu, parlament seçkilərimizi? Bələdiyyə seçkilərinin keçiriləcəyi məlumdur... Sizdəki məlumatlar nədən ibarətdir?

- Konstitusiyaya əsasən, noyabrda parlament seçkiləri keçirilməlidir. Bu, artıq sənədən, mənəndən asılı olmayan məsələdir, konstitusiyanın tələbidir ki, noyabrda seçkilər keçirilməlidir. Noyabrda da COP29-un tədbiridir, bu, bəy-nəxalq tədbiridir. Ona görə də seçkilər önə çəkilməlidir, qanunvericilik bunu qadağan eləmir. Biz seçkiləri yubada bilmərik, onun üçün gərək ölkədə hərbi vəziyyət, fövqəladə vəziyyət ola. Amma qalan digər hallarda seçkilərin keçirilməsini qabağa çəkmək mümkündür. Ona görə də mən hesab edirəm ki, seçkilər noyabra qədər keçirilməlidir. Amma son qərarı iqtidar verəcək, ona görə də bir söz deyə bilmərəm. Bələdiyyə seçkiləri də dekabrda keçirilməlidir, ümid edirəm ki, vaxtında baş tutacaq.

- Bəs ölkədə idarəçilik, Prezidentin xüsusi nümayəndəlikləri, bələdiyyə-icra strukturları arasında mübahisəli duruma son verilməsi ilə bağlı məsələlərə son qoyulması istiqamətində yeni mərhələyə keçidi təmin edəcək konstitusiyalı islahatların, referendum gedilməsi necə, mümkün ola bilərmi?

- Mən seçki zamanı da deyirdim ki, 1995-ci ildə qəbul olunmuş konstitusiyaya əsli-də keçid dövrünün konstitusiyası idi. Əgər Prezident deyirsə ki, biz yeni dövrə keçirik, yeni dövrün həm də yeni konstitusiyası qəbul olunmalıdır. Mən çox istərdim ki, bu konstitusiyada biz köklü islahatlara gedək. Dövlət idarəetməsi ilə bağlı... Məsələn, parlamentli respublikaya keçək, ona görə ki, Müstəqillik haqqında Konstitusiya Aktına görə də biz Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisiyik, o da parlamentli respublika olub. İkincisi, dünyaya demokratiya Qərbi Avropadan yayılıb, bunların hamısında da parlamentli respublika olub. Parlamentin rolu artırılmalıdır. İcra hakimiyyətinin başında duran şəxsin parlamentə seçilməsi ona görə zəruri və vacibdir ki, lazım gələndə onu dəyişmək mümkün olsun, növbəti seçkilərə gedilməsin. Baxın, tutaq ki, Britaniyada Boris Conson istefa verdi, parlament yeni baş nazir seçdi. İkincisi, icra hakimiyyətinin başçısı parlament qarşısında hesabatlı olur, mütəmadi olaraq parlamentdə çıxışlar edir, deputatları məlumatlandırır. Prezidentli respublikalarda isə açıq söyləyək, bu, baş vermir. Ona görə də Azərbaycanın parlamentli respublikaya keçməsinə zəruri hesab edirəm. Onu da nəzərə alsaq ki, biz şərqliyik, Şərq mentalitetinin daşıyıcısıyıq, müsəlman ölkəsiyik, biz belə bir ölkədə demokratiyanı inkişaf etdirmək istəyirik, mütləq parlamentli respublikaya keçməliyik. Mustafa Kamal Atatürk də o vaxt bütün bunları nəzərə alaraq parlamentli respublika modelini Türkiyəyə miras qoydu. Düzdür, indi Ərdoğanın dönəmində prezidentli respublikaya keçilib. Amma

əminəm ki, bir müddətdən sonra Türkiyə yenidən parlamentli respublika modelinə qayıdacaq, artıq müxalifət də bunu istəyir.

- Necə bilirsiniz, ölkəmizdə əhalinin sayının artması nəzərə alınaraq, Milli Məclis üzvlərinin sayı artırılıb bilərmi?

- Əhalinin sayına görə bizdə deputatların sayını 151 nəfərədək artırmaq olar. Mən hesab edirəm ki, Azərbaycan üçün bu say normal olar. Həmçinin proporsional seçki sistemi bərpa oluna bilər ki, parlamentdə fraksiyalar olsun.

- Amma bütün bunlar üçün vaxt yoxdur, elə deyilmi?

- Yox, niyə? Kifayət qədər vaxt var. Tutaq ki, təqribən bir aydan sonra referendum elan olunsun, iki ay ərzində referendum keçirilir, sentyabr-oktyabr aylarında da parlament seçkiləri keçirilir. Yeni zaman problemi yoxdur, burada, sadəcə, hakimiyyətin iradəsi lazımdır. Amma biz yeni konstitusiyaya qəbul edəcəyiksə, əlbəttə, bunun üçün yeni konstitusiyaya komissiyası yaradılmalıdır. O komissiya yeni konstitusiyaya layihəsinin üzərində işləməlidir, sonra sənəd ictimai müzakirəyə çıxarılmalıdır. İctimai müzakirəyə çıxarıldıqdan sonra parlamentdə müzakirə olunmalıdır. Bundan əvvəl biz görmüşük, konstitusiyaya dəyişikliklərlə bağlı referendumda çıxarılan məsələ heç parlamentdə müzakirə olunmayıb. O baxımdan həm də deyirəm ki, parlamentin rolunu artırmaq lazımdır. Bu mənada konstitusiyaya ilə bağlı bu, bir az zaman alacaq. Əgər bunu demokratik qaydada həyata keçirmək istəyirik ki, geniş ictimai müzakirələrdən keçsin, ictimai təşkilatlar bu müzakirələrə qoşulsun, elm ictimaiyyəti bu proseslərdə iştirak etsin, alimlərimiz çıxışlar eləsin, məqalələr yazsınlar. Yeni konstitusiyaya ilə əlaqədar geniş müzakirələr olmalıdır. Əgər doğrudan da demokratik qaydada yeni konstitusiyaya dəyişikliklərindən söhbət gədirsə, o, bir az zaman alacaq. Yox, əvvəlki təcrübələrə uyğun olaraq, camaat yuxudan durur, yeni layihəni mətbuatda görür və referendum haqqında Prezidentin sərəncamı olur, bu, başqa məsələ. Baxır hansı yol seçiləcək...

□ **Elsad PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Xırdalan kosmodromu

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Böli, artıq neçənci dəfədir metro idarəmizin müdiri Xırdalana metro çəkilməyəcəyi haqda açıqlama verməyə məcbur olur. Xırdalan metrosu bizdə bir növ ümummilli məsələyə, bəşəri mövzuya çevrilmişdir. Mən özümü dərk eləyəndən yadıma gəlir ki, bizdə bu mövzu müzakirəyə çıxarılır, lakin qəti qərara gəlmək mümkün olmur.

Bəzi onilliklərdə hökumət rəsmiləri Xırdalana metro çəkilməyi barədə xalqdan muştuluq alırlar, bəzi qərirlərdə isə sözün üstündə dururlar, deyirlər heç elə şey yoxdur, Xırdalana metro çəkilməyəcək. Xırdalan metrosunun üstündə Laçına hava limanı, Ələtə dəniz limanı, Şamaxıya hava şarı stansiyası, canım sənə desin, Görə-dilə sürət qatırı çəkildi, di gəl regionun bəxti açılmadı. Liman demişkən, mənə, biz daha bu temanı bağlamalıyıq. Təklif edirəm növbəti yüzillikdə "Xırdalanda dəniz limanı haçan tikilir" mövzusu müzakirə edilsin.

Şəhərin adı da nəqliyyat problemlərinin yaranmasında müəyyən rol oynayır. Xırdalan sözünün mənası, anlamı haqda bir neçə versiya var. Birinci versiyaya görə, bura qədimdə Bakının əkin yerlərinin (xır) arxa tərəfi (dali) olubdur. İkinci versiya "xırda-xuruş alver gedən dalan yer" mənası üzərindədir, həqiqətən Xırdalan əski zamanlardan karvan ticarət yolları üzərindədir. Üçüncü versiya pivə zavodunun adının şəhərə verilməsinə əsaslanır. Gördüyümüz kimi, heç bir versiyada metrodan söz açılmır. O zaman niyə hökumət orada lağım qazmalıdır? Həzrətdə olan stansiyalar bəsinizdir.

Sözləşmə, çox adam bilmir, Kürdəmirin adı da "Kürdəmir" sözündən yaranıb, çünki çay daşanda oranı basmır. Yeni toponimika və infrastruktur bir-biri ilə sıx surətdə bağlıdır.

Bağlar, əlaqələr, harmoniya çox önəmlidir. Gizli saplara diqqət eləsək, kimi kimin oynatdığını görmək asan olar. Bugünlərdə Bakıda bir klinikada həkim arvadını döyübdür. Jurnalistlərimizin araşdırmasına görə, həkimin klinikada başqa həkimlə mazaqlaşması ehtimalı varmış, arvadı məsələdən xəbər tutaraq əraziyə hücumu keçmişdir, toqquşma da bu zaman olmuşdur.

İndi media və respublika ictimaiyyəti 3 yerə bölünüb. Bir hissə həkimə qınayır, bir hissə arvadı, üçüncü hissə də məşuqəni. Lakin bu, düzgün yanaşma deyildir. Hədislərin kökünə enməliyik (bir növ, hadisənin "metrosunu", "tunelini" qazmalıyıq). Ora enəndə isə daha ilgincliklərlə üz-üzə qalırıq. Məsələn, həmin klinikanın yiyəsi, sizcə, kimdir? Keçən illərdə Gədəbəy qızıl etirazı mövzusu üzərində tutulan eks-deputat Nazim Bəydemirli! Nəyə görə bizim istintaq orqanları Nazim müəllimin ittihamlarına bu işi də əlavə etməməlidir? Etməlidir. Ola bilsin Nazim müəllim Kürdəxanı təcridxanasından həkimə tapşırıq verib ki, sən məşuqə saxla, arvadın klinikaya gəlsin, onu döy, iş gərginləşib cızığından çıxsın, respublikada ictimai-siyasi asayiş pozulsun. Tələb edirəm cinayət işləri birləşdirilsin. Bu işin Əvəz Zeynallı ilə əlaqəsi də diqqət mərkəzində olmalıdır, çünki həkim məşuqəni xanımına əvəz olaraq saxlayıbdir. İstintaq sirrini yamaq istəmirəm, yoxsa çoxlu ehtimallarım var, heç onda birini yazmadım.

Sonda yeni evlənən icra başçımıza xoşbəxtlik, ailə səadəti diləyirəm. İkinci dəfə evlənsə də, hadisənin özü dramatikliyi ilə maraqlıdır, çünki biz bəlkə Azərbaycan tarixində ilk dəfədir vəzifə başında evlənən icra başçısı görürük. (Burada söz oyunu edib "həmişə xalqa toy tuturdular, indi özünə toy edir" yazmağımı gözləməyin. Tənqid üçün başqa günlər var, camaatın şad gününə qanqaraçılıq salmayaq). Niyə ilk dəfə? Çünki icra başçıları adətən yaşı keçmiş, qoca insanlar olurdular, ya gizli evlənir, ya da yuxarıdakı həkim kimi, məşuqə yolunu tuturdular. İndi biri şəffaf şəkildə evlənib, yenə bəyən-məyənələr var.

Toy olsun, bayram olsun, həyat firavan olsun! Xırdalanda da kosmodrom olsun!

ABŞ-in Miçiqan ştatında yerləşmiş ermənilər Demokratlar Partiyasının bu ştatda keçirdikləri ilkin seçkilərdə Baydeni boykot edərək "boş səs" veriblər.

bul olunub, ermənipərəst konqresmenlər ittihamlar səsləndirib, dövlət katibi Blinkenin köməkçisi Ceyms O.Brayen ölkəmizə qarşı həddi aşmış, bir sözlə, heç də Bayden və ABŞ-in ayrı-ayrı siyasi

əleyhinə addım atmağa sövq etməkdir. ABŞ öz milli maraqlarına zidd qərar verməyəcək. Tək Miçiqan ştatı deyil, digər ştatlarda da ermənilər oxşar rəy bildirecəklər. Ancaq Kaliforniya ştatında

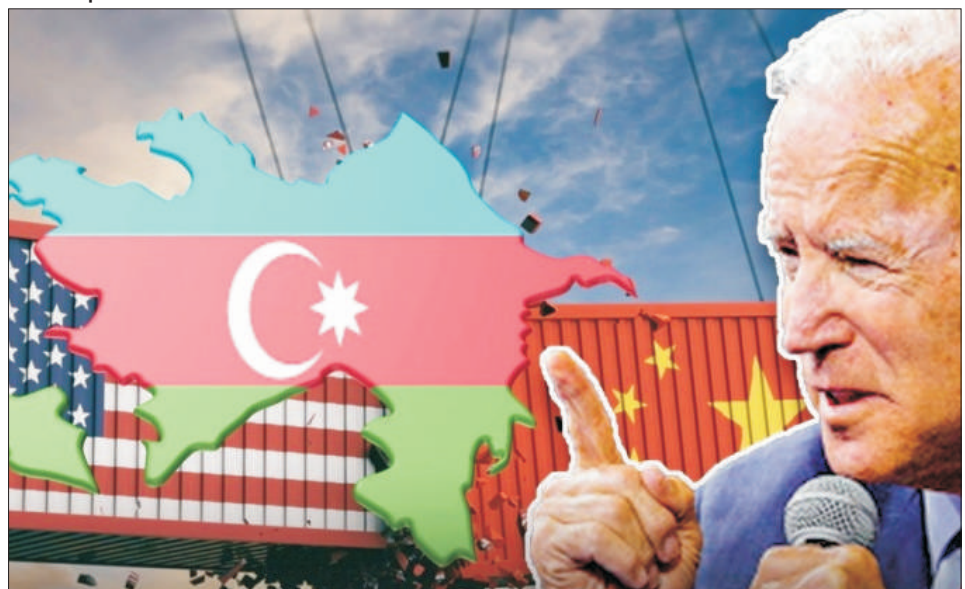
paratçı liderlərin azad edilməsi üçün təzyiqləri artırmaqlıdır. Bir sözlə, onlar ABŞ prezidentindən mümkün olmayanları tələb edirlər. Başqa bir səbəb isə Demokratlara etimadsızlıq nümayiş etdir-

Baydeni azərbaycanpərəstlikdə ittiham etdilər

Miçiqan ştatında ermənilər ilkin seçkilərdə Demokratların namizədini boykot ediblər; Amerika Erməni Milli Komitəsi bunu Bayden administrasiyasının Qarabağdakı antiterror əməliyyatında rəsmi Bakıya qahmar çıxması ilə əlaqələndirir

"Yeni Müsavat" bildirir ki, bu barədə ABŞ-da nəşr olunan "The Armenian Weekly" qəzeti məlumat yayıb. Qəzet yazır ki, Miçiqanda yaşayan ermənilər Baydeni azərbaycanpərəst hesab etdiklərindən belə qərar qəbul ediblər. Qeyd edilir ki, Amerika Erməni Milli Komitəsi (ANKA - Armenian National Committee of America) də bu barədə qərar qəbul edib. Komitənin saytına yerləşdirilmiş məlumatda bildirilir ki, Azərbaycan Qarabağda əməliyyatlar keçirərkən Bayden administrasiyası rəsmi Bakıya guya qahmar çıxıb, erməniləri müdafiə etməyib: "Bayden BMT-nin Azərbaycanı pisləmək təşəbbüslərinə mane oldu və "soyqırımı"dan sonra beynəlxalq mandata uyğun olaraq ermənilərin "artsax"a təhlükəsiz qayıtmasını təmin edən BMT qətnamələrinə rəhbərlik etmədi, onları təqdim etmədi və hətta dəstəkləmədi", - deyərək mətnə bildirilir.

ANKA həmçinin hesab edir ki, Bayden 2021-ci ildə "erməni soyqırımı" ifadəsini işlədərkən erməni seçicilərinin səsini almaqdan ötrü belə edib və prezidentin bu addımını "riyakarlıq" adlandırıb. Ermənilər ABŞ iqtidarını həmçinin Türkiyəyə qırıq təyyarələrin satışına icazə verdiyinə görə də qınayıb. Maraqlıdır, erməni lobbisi ən erməniyanlı Ağ Ev hakimiyyətindən niyə üz döndərib? Halbuki Bayden qədar ermənipərəst ABŞ lideri olmayıb. Onun qondarma soyqırımı tanıdığını bəyan etməsi hər nə qədər ermənilərin seçkidə səsini qazanmağa hesablanmış olsa da, faktiki bu ifadəni dilinə gətirib. Eyni zamanda Senatda Azərbaycan əleyhinə qətnamələr qə-

institutları Bakıya münasibətdə obyektiv davranmayıblar. Əksinə, bizim haqqımız çatır ki, Baydeni ermənipərəst adlandıraq. Amma göründüyü kimi, Miçiqan erməniləri onu azərbaycanpərəst çıxarmağa çalışıblar. Yeri gəlmişkən, Azərbaycana torpaqların işğal edildiyi bir zamanda hərbi yardımları qadağan edən bədnam "907-ci düzəliş"in həmmüəlliflərindən biri də elə Baydendir. Necə ola bilər ki, indi bizə qahmar çıxsın?! Ən gülməli odur ki, Baydeni Türkiyəyə "F-35" qırıclarını satmağa razılıq verdiyi üçün günahlandırılır. Sanki iki nəhəng NATO dövləti bir ovuc erməniyə görə münasibətləri ayırd etməli imiş...

Deputat Asim Mollazadənin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, bu, ermənilərin ənənəvi oyunlarıdır. A.Mollazadənin fikrincə, onlar öz mövcudluğunu, seçkilərə təsir imkanlarını nümayiş etdirmək, təsir gücünü şişirtmək üçün namizədə təzyiq göstərməkdədirlər: "Amerika ermənilərinin məqsədi Bayden administrasiyasını Azərbaycan

təsir imkanları ola bilər. Amma bu ştatda ermənisiz də Demokrat Partiyasının gücü var". A.Mollazadə hesab edir ki, onlar seçkilərin nəticələrinə böyük ölçüdə təsir edə bilməzlər.

Real Partiyasının Siyasi Komitəsinin üzvü Natiq Cəfəriyə görə, ermənilər Respublikaçılara işarə edirlər: "Bununla siyasi qoxunu aldıqlarını hiss etdirirlər. Demək istəyirlər ki, Trampın qələbə şansı yüksəkdir və

məkdir. Bununla belə, seçkidə ermənilərin əksəriyyətinin məcburiyyət qarşısında yenə də Baydenə dəstək verəcəyini düşünürəm. Çünki Tramp onların arzularının bir faizini belə ifadə etməyəcək".

Ekspert Baydenin kifiyyət qədər ermənipərəstlik etdiyini düşünür: "Daha nə etməlidir ki? Biz bu müddətdə Ağ Ev rəhbərindən Azərbaycanla bağlı təqdirləyiq mövqe görmədik. Dövlət Departamentinin hesabatında

uduzmağa doğru gedən oyunçuya "stavka" etmək istəyində deyillər. Bu da tipik erməni yanaşmasıdır. Çünki erməni diasporunun böyük təcrübəsi var. Onlar bu addımla bildirirlər ki, Baydenin şansı yoxdur". **N.Cəfərlinin fikrincə, ikincisi, Respublikaçılardan Ermənistanla bağlı qərarlar verilməsini gözləyirlər:** "Onlar gələcəkdə Azərbaycana qarşı təzyiqlər göstərilməsini istəyirlər. Amma Tramp dönəmində ABŞ-Azərbaycan münasibətləri yaxşı olub. Əgər Baydeni bəyənmişlərə, Respublikaçılardan Azərbaycanla bağlı heç nə gözləməsinlər".

Siyasi şərhçi Fuad Əliyev isə bu qənaətdədir ki, ermənilər Baydendən daha artıq gözləyirdilər: "Erməni lobbisi xərclədiyi pulların batdığını başa düşür. Onlar yandıqından acı çıxmaq üçün seçkidə Baydeni cəzalandırdıqlarını göstərmək istəyirlər. Erməni diasporu gözləyirdi ki, ABŞ Azərbaycana sanksiya tətbiq etməlidir, ermənilərin Xankəndinə qaytarılması üçün güclü basıq etməlidir, həbsdə olan se-

Qarabağdakı erməni abidələrinin dərdini çəkirlər, O.Brayen ölkənin rəsmi mövqeyini Senatda ifadə edir, bir sıra konqresmenlər ermənilərə xidmət göstərirlər, Nümayəndələr Palatasının keçmiş spikeri Nensi Pelosi məhz Baydenin prezidentliyi dövründə İrəvana gedərək qondarma genosid abidəsinin önündə saxta göz yaşları axıdır... Yeni daha nə etməlidirlər? ABŞ yeganə dövlət idi ki, Qarabağ separatçılarına müxtəlif layihələr və adlarla maliyyə ayırırdı. Bunu rəsmi şəkildə heç bir ölkə etməyib və Azərbaycan Prezidenti də bu məsələni xüsusi vurğulayıb. Görünür, ABŞ liderindən yenə separatizmə dəstək istənilir. Ancaq onların hiyləsi var. Başa düşürlər ki, Bayden uduza bilər. Onun reytingi gətdikcə aşağı düşür. İnanmıram ki, qoca Bayden qalib gəlsin. Tramp ağıllı və pragmatik siyasətçidir. Ona görə də Miçiqan ştatında boykot ermənilərin Demokratlara naz etməsi, incik düşdüklerini göstərmə cəhdləridir".

□ **Emil SALAMOĞLU**
 "Yeni Müsavat"

Prezident İlham Əliyev fevralın 28-də Alman İqtisadiyyatının Şərq Komitəsinin sədri Mixael Harmsın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edərkən bir sıra mühüm mesajlar verib. Bu mesajların ünvanın Prezident kifayət qədər aydın ifadə edib: Avropa Birliyi, Avropa Şurası, Fransa və ABŞ.

Dövlət başçısı Avropa Birliyi rəsmisi Cozef Borrelin qeyri-adekvat bəyanatlarına diqqət çəkib: "Borrel bildirib ki, Azərbaycan Ermənistanla hücum edərsə, bunun acı nəticələrini görərik. Əvvəla, Borrel bu məlumatı haradan alıb ki, Azərbaycan Ermənistanla hücum etməyi planlaşdırır? Bizdə belə planlar yoxdur", - Prezident deyib. İlham Əliyev qeyd edib ki, bütün bunlar cənab Makronun insinuasionalıdır: "Bütün bunlar Fransanın guya Azərbaycanın Ermənistanla hücumu hazırlanması ilə bağlı ölkəmizin demonizə edilməsinə əsaslanan anti-Azərbaycan siyasətinin bir hissəsidir. Ermənistanla sərhəddə son dəfə 2023-cü ilin sentyabrında ciddi gərginləşmədən sonra bu ilin fevralınadək olan dövrdə sərhəddə vəziyyət sakit idi. Lakin fevral ayında erməni snayperi Azərbaycan əsgərini ağır yaraladıqdan sonra biz buna vaxtında adekvat və dəqiq cavab verməli olduq. Bizim bu cavab bir neçə dəqiqə çəkdi və Ermənistanın bunu dərk etməsinə kifayət etdi ki, azərbaycanlıların öldürülməsi cəhdi cəzasız qalmayacaq və dediyim kimi, ötən ilin sentyabrından bu hadisə istisna olmaqla sərhəddə sakitlik hökm sürür. Deməli, cənab Borrel və cənab Makron bu informasiyanı reallıqdan deyil, öz xəyallarından götürürlər".

Prezident Fransa, ABŞ və Rusiyanın 31 illik fəaliyyətsizliyi haqda da danışdı: "Həmsədrlər ədalətin bərpa olunması üçün heç bir addım atmadılar. Biz öz torpaqlarımızı azad etməyə başlayan da bu üç ölkə bizə təzyiqlər göstərməyə başladı. Onlar istəmirdilər ki, biz öz torpaqlarımızı azad edək. Ötən ilin sentyabrında biz separatizm son qoyduğumuz zaman onlar yenə də səhv etdilər. Onların bəziləri indi də səhv edirlər. Mən ABŞ və Fransanı nəzərdə tuturam. Düşünürəm ki, Rusiya indi nəyin baş verdiyini yaxşı anlayır və yeni reallıqları qəbul edir. ABŞ və Fransa da eyni cür hərəkət etməlidir. Əks təqdirdə, vəziyyət onların planlaşdırdığı kimi olmayacaq. Bu ölkələr Cənubi Qafqazda buranın aparıcı ölkəsi, iqtisadiyyatı, ordusu, geniş beynəlxalq əlaqələri olan Azərbaycanla işləməlidirlər". Prezident İlham Əliyev Strasburqda qə-

Prezidentdən ABŞ-a xəbərdarlıq, Avropaya sərt mesajlar

Azərbaycanın dövlət başçısından "həmsədr" qiyafəsində oyunlar oynayan paytaxtlara "nöqtəli zərbələr"; **ekspert:** "Qərb Ermənistanın İran, Türkiyə və Azərbaycanla sərhədlərini nəzarətə götürmək istəyir"

bul olunan qərəzli qətnamədən bəhs edərkən bildirib ki, əgər bir il ərzində nümayəndə heyətimizin hüquqları bərpa olunmazsa, biz Avropa Şurasından tamamilə çıxmağımız barədə məsələyə ciddi şəkildə baxa bilərik. Dövlətimizin başçısı bir məsələni də təəssüf hissi ilə qeyd edib ki, Almaniya mətbuatında Azərbaycan guya azadlıqların təmin olunmadığı, insanların öz fikirlərinə görə həbs olunduğu, diktaturanın hökm sürdüyü despotik bir ölkə kimi təqdim edilir. "Bu, tamamilə yalandır və mən bundan təəssüf hissi keçirirəm", - deyən Prezident İlham Əliyev etirazını ifadə edib.

Deputat Sahib Aliyev bu xəbərdarlıqları sıradan məsələ hesab etmir: "Almaniyanın Azərbaycanla geniş əməkdaşlıq məqsədilə ölkəmizə göndərdiyi 40-dan artıq şirkətinin rəhbərləri, eləcə də təmsilçiləri ilə görüşdə Prezident İlham Əliyev hər birimin ürəyindən xəbər verən və əminəm ki, geniş reaksiya doğuracaq bir sıra fikirlər söylədi ki, onların arasında Minsk Qrupu həmsədrlərini konkret adlarını çəkməklə prinsipial olduğu qədər də açıq tənqid də var idi: "30 illik bir müddətdə özlərini beynəlxalq birlik adlandıran Fransa, ABŞ və Rusiya - həmsədrlər ədalətin bərpa olunması üçün heç bir addım atmadılar. Biz öz torpaqlarımızı azad etməyə başlayanda bu üç ölkə bizə təzyiqlər göstərməyə başladı. Onlar istəmirdilər ki, biz öz torpaqlarımızı azad edək. Ötən ilin sentyabrında biz separatizm son qoyduğumuz zaman onlar yenə də səhv etdilər. Onların bəziləri indi də səhv edirlər. Mən ABŞ və Fransanı nəzərdə tuturam. Düşünürəm ki, Rusiya indi nəyin baş verdiyini yaxşı anlayır və yeni reallıqları qəbul edir. ABŞ və Fransa da eyni cür hərəkət etməlidir. Əks təqdirdə, vəziyyət onların planlaşdırdığı kimi olmayacaq. Bu ölkələr Cənubi Qafqazda buranın aparıcı ölkəsi, iqtisadiyyatı, ordusu, geniş beynəlxalq əlaqələri olan Azərbaycanla işləməlidirlər". Prezident İlham Əliyev Strasburqda qə-

kə bizə təzyiqlər göstərməyə başladı. Hər biri bizi öz yolumuzdan döndərmək üçün müxtəlif alətlərdən istifadə etdi. Onlar istəmirdilər ki, biz öz torpaqlarımızı azad edək. Ötən ilin sentyabrında biz separatizm son qoyduğumuz zaman onlar yenə də səhv etdilər. Onların bəziləri indi də səhv edirlər. Mən ABŞ və Fransanı nəzərdə tuturam. Düşünürəm ki, Rusiya indi nəyin baş verdiyini yaxşı anlayır və yeni reallıqları qəbul edir. ABŞ və Fransa da eyni cür hərəkət etməlidirlər. Əks təqdirdə, vəziyyət onların planlaşdırdığı kimi olmayacaq. Bu ölkələr Cənubi Qafqazda buranın aparıcı ölkəsi, iqtisadiyyatı, ordusu, geniş beynəlxalq əlaqələri olan Azərbaycanla işləməlidirlər".

Siyasi şərhçi Elçin Mirzəbəyli isə bildirdi ki, Azərbaycan bölgənin açar dövlətidir və ölkəmizin regional proseslərdə aparıcı rolunu nəzərə alınmadan, bu və ya digər qütbün, xüsusilə də bölgədənkanar qüvvələrin Cənubi Qafqazda maraqlarının uzlaşdırılması, balanslaşdırılması, yaxud təmin edilməsi mümkün deyil: "Bu, təkcə Azərbaycanın təbiətiylə, coğrafi mövqeyi, ölkəmizin iştirakı və təşəbbüsü həyata keçirilən layihələrlə bağlı məsələ deyil. Azərbaycan Avrasiya- da ki türk xalqları və topluluqları arasında körpü rolunu oynayır. Xalqımız mental ola-

raq, həm Türkiyə, həm Güney Azərbaycan (İran), həm Mərkəzi Asiya, həm Rusiyanın Şimali Qafqaz bölgəsinə, Tatarstan, Başqırdistan, Çuvaşstan və digər ərazilərinə kimi, nəhəng bir regionda yaşayan türk və müsəlman xalqları arasında mühüm mövqeyə malik olmaqla yanaşı, Avrasiyanın əhəmiyyətli hissəsində cərəyan edən etnososial, etnomədəni proseslərdə "lakmus kağızı" funksiyasını yerinə yetirir. Azərbaycan Türk xalqları və etnik qruplarına ciddi etnomədəni təsir potensialına malik ölkədir və qarşılıqlı əlaqələrdə təbii tənzimləyici, birləşdirici imkanlara sahibdir". **E.Mirzəbəyli təəssüflə vurğuladı ki, Qərb SSRİ-nin süqutundan sonra, postsovet məkanındakı etnomədəni və etnososial amillərlə bağlı buraxdığı səhvləri yenə də davam etdirməkdədir:** "Bu baxımdan, Azərbaycana münasibətdə sərgilənən yanaşmaların əks təsirinin təkcə Cənubi Qafqazda deyil, Avrasiyada özünü büruzə verəcəyini düşünürəm. Diqqət yetirsəniz, Cozef Borrel və onun kimi erməni havasına oynayanların paralel olaraq, iki fikir səsləndirdiyinin şahidi ola bilərsiniz. İstər Borrel, istər Makron, istərsə də "erməni kartı"na aludə olan digərləri bir tərəfdən "Azərbaycan müharibəyə hazırlaşır", digər tərəfdən isə "Ermənistanın müdafiəyə eh-

tiyacı var" iddialarını irəli sürürlər. Birinci iddia, şübhəsiz ki, ikincinin təmin edilməsinə xidmət edir. Bu iddialarla Fransa və digərləri Ermənistanla hərbi yardım və bölgəyə müdaxilə üçün bəhanə uydurur, daha sonra isə global müstəvidə bu bəhanələrə uyğun əjotaj yaradırlar. Məqsəd isə "Avropa Sülh Fondu" tərəfindən, Aİ-yə üzv ölkələrin büdcəsi hesabına Ermənistanı silahlandırmaq, bölgədə yeni müharibə, yaxud müharibələrini alovlandırmaq, diqqətin Şərqi və Mərkəzi Avropada baş verən proseslərdən ya-

yındırılmasına çalışırlar". Analitikin fikrincə, indiki halda Ermənistanın trampiline çevrilməsi istiqamətində edilən cəhdlər, əslində Azərbaycandan daha çox, Rusiyaya və bölgənin digər dövlətlərinə yönəlib: "Qərb Ermənistanın İran, Türkiyə və Azərbaycanla sərhədlərini nəzarətə götürmək, Rusiyanı bölgədən uzaqlaşdırmaq, daha sonra isə eyni prosesi Mərkəzi Asiyada həyata keçirmək istəyir. Azərbaycan Prezidenti Alman İqtisadiyyatının Şərq Komitəsinin sədri Mixael Harmsın rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edərkən, bütün bu məqamlarla bağlı mesajlarını səsləndirdi və düşünürəm ki, bu mesajlar həm də bölgə dövlətləri tərəfindən ciddi şəkildə nəzərə alınmalıdır. Çünki məsələ Azərbaycan deyil, bütövlükdə Qərbi və Mərkəzi Asiyanın zəngin resurslarını istismar etmək, xalqlarını kölə vəziyyətinə salmaqdır".

□ **Elşad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

ABŞ Moldovadakı vəziyyəti diqqətlə izləyir

"ABŞ Dövlət Departamentinin rəsmi nümayəndəsi Metyü Miller brifinqdə bildirib ki, Moldovadakı hadisələri "diqqətlə izləyir" və qondarma Dnestryanı "parlamentini" müdafiə üçün Moskvaya müraciət etdikdən sonra ölkənin suverenliyini dəstəkləyir"- "Turan"ın Vaşinqton müxbiri bildirib.

"Birleşmiş Ştatlar Moldovanın suverenliyini beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədləri daxilində ərazi bütövlüyünün qətiyyətlə dəstəkləyir",- Dövlət Departamentinin rəsmi nümayəndəsi Metyü Miller brifinqdə bildirib. "Rusiyanın Avropada getdikcə daha aqressiv və sabitliyi pozan rolunu nəzərə alaraq, Rusiyanın Dnestryanıdakı hərəkətlərini və daha geniş vəziyyəti çox diqqətlə izləyirik", - o deyib.

Rusiya Moldovada belə cəsarətlə hərəkət edir, çünki Qərb Ukraynanın maliyyələşdirilməsini gecikdirir?

"Turan"ın bu sualına cavabda Miller deyib: "Biz Rusiyanın regionda bir sıra inanılmaz ağılsız və sabitliyi pozan hərəkətlərə yol verdiyini gördük. Bu, yeni bir şey deyil, səbəb məhz onun düşüncəsizliyindədir".

Albaniyada Cənub-Şərqi Avropa ölkələrinin sammitində olan Moldova prezidenti Maya Sandu bildirib ki, onun ölkəsi əvvəlkite Dnestryanı münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinə sadıqdır.

"Bu gün hökumətin etdiyi şey ölkənin iqtisadi reintegrasiyası üçün kiçik addımlardır", - o deyib.

Ukrayna prezidenti Vladimir Zelenski sosial şəbəkələrdə qeyd edib ki, o və Sandu sammitdə görüşərək "Dnestryanıda son hadisələri və Rusiyanın bölgədəki vəziyyəti sabitləşdirmək sayələrini" müzakirə ediblər.

Kiyev bildirib ki, Dnestryanı nizamlanması prosesinin fəal iştirakçısı olaraq "qalacaq". O, "Rusiya qoşunlarının tezliklə çıxarılmasına" çağırır.

Fevralın 28-də Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın və Azərbaycanın xarici işlər naziri Ceyhun Bayramovun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyətləri arasında ilk görüş keçirilib. Nazirlər Almaniyanın Berlin şəhərində görüşüblər. Fevralın 29-da isə nazirlər və nümayəndə heyətlərinin iş-tirakı ilə ikinci görüş keçirilib.

Almaniya XİN rəhbəri Annalena Berбок da fevralın 28-də danışıqlarda iştirakçı kimi masaya oturub.

Bu arada baş nazirin müavini Mher Qriqoryan hesab edir ki, iki-üç ay ərzində Ermənistan və Azərbaycan sərhədlərinin delimitasiyası üzrə komissiyaların metodologiyası layihəsi təsdiqlənəcək. Qriqoryan deyib ki, birinci mərhələdə təmasların nəticələrinin ümumiləşdirilməsi və təşkil yolu iki ölkənin hökumətləri ilə razılaşdırılıb. "Bu mərhələdə biz daha çox metodoloji təsviri özümdə əks etdirəcək birgə fəaliyyətin reqlamentini müzakirə edirik və bu işi başa çatdırdıqdan sonra hər iki ölkə bu sənədin layihəsini daxili döviyyəyə təqdim edəcək. Məzmunundan, nə təsvir olunacağından, hansı konsensusa çatacağımızdan asılı olaraq, buna uyğun olaraq, bu sənəd çox güman ki, qanun layihəsi şəklində paylanacaq", - Qriqoryan bildirib.

Baş nazirin müavininin sözlərinə görə, tərəflər prinsipial mövqelər çərçivəsində qalsalar və layihə ətrafında işləri Almatı Bəyannaməsinə əsaslanarsa, o zaman iki-üç ay ərzində onlar qanun layihəsini hazırlaya biləcəklər. "Metodologiya təsdiq edildikdən sonra həm delimitasiya, həm də demarkasiya prosesi çox vaxt aparacaq, lakin buna baxmayaraq, konkret nə ilə məşğul olduğumuz hamımıza aydın olacaq", - deyər Qriqoryan yekunlaşdırıb.

Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Berlin görüşünün hansısa ciddi nəticələri ola biləcəmi? Bu görüşün birinci raundundan sonra Ermənistan baş nazirinin müavini Mher Qriqoryanın yuxarıda qeyd etdiyimiz açıq-

Berlin danışıqları: sülhə əngəl

“divarlar sökülür”, yoxsa....

Ekspertlərdən Almaniya da keçirilən danışıqların yekunları haqda ehtiyatlı mövqe: “Paris Berlinin vasitəçilik təşəbbüslərinə qısqanc yanaşır”

laması prosesdə irəliləyişin olduğunu düşünməyə əsas verim? Yoxsa ermənilər yenə də vaxt udmağa çalışırlar?

Siyasi şərhçi Abutalıb Səmədov “Yeni Müsavat”-a bildirdi ki, xarici işlər nazirlərinin iki gün keçirilən Berlin görüşünün ciddi real nəticələr verəcəyi inandırıcı deyil. Sadəcə olaraq, yeni bir platforma ortaya çıxıb. Brüssel və Vaşinqton platformaları vasitəçilərin tərəfsizliyinə inamı azaltdığına görə Berlin platformasının ortaya çıxması prosese müəyyən qədər yeni nəfəs verə bilər. Təbii ki, bunun üçün də bir-iki görüş kifayət deyil: “Ermənistan baş nazirinin müavini Mher Qriqoryanın bəyanatına gəldikdə isə siyasi şərhçinin fikrincə, bu bəya-

nat göstərir ki, əslində sərhədlərin müəyyənəşməsi istiqamətində ötən müddət ərzində heç bir irəliləyiş əldə olunmayıb. Çünki hələ metodologiya barədə söhbət gedir ki, bu proses necə aparılmalıdır. Ermənistanın mövqeyi aydındır. Ermənistan hesab edir ki, sərhədlərin delimitasiyası və demarkasiyası 1975-ci ilin xəritələri əsasında aparılmalıdır. Qərb də ona dəstək verir və Qranada sammitində Ermənistanın bu təklifi biraz dəyişdirilmiş formada həm Fransa prezidenti, həm Almaniyanın kansleri tərəfindən təsdiqləndi və onlar da imza atdılar. Ermənistan iddia edir ki, Almatı Bəyannaməsi əsasında, yəni 1991-ci ilə qədər mövcud olan inzi-

batı sərhədlər əsasında müəyyənəşməlidir. Azərbaycan əvvəlcədən əldə olunmuş razılığa görə - söhbət 2021-ci ilin sonlarında Soçidə əldə olunmuş razılıqdan gedir - Rusiyanın məsləhətçi yardımı nəzərə alınmaqla Azərbaycan və Ermənistanın ikitərəfli komissiyası xəritələr əsasında delimitasiya və demarkasiya işlərini aparmalıdır. Həmin bəyanatı bu gün Ermənistan qəbul etmək istəmir. Baxmayaraq ki, imza atıb. Bundan əvvəlki 2020-ci il 10 noyabr bəyanatına da imza atmasına baxmayaraq orada da 9-cu bəndi icra etmək istəmir. Ermənistan Rusiyanın bu prosesdə iştirakını qəbul etmir. Ancaq imzalanmış bəyanata görə, Rusiyanın

orada məsləhətçi yardımından istifadə edilməli və xəritələr təqdin olunmalıdır. Ermənistan bütünlüklə Qərbin əlində oyuncağa çevrildiyinə görə Berlində keçirilən danışıqlar da yəqin ki, nəticə verməyəcək. Çünki Ermənistanın mövqeyi son üç il ərzində dəfələrlə dəyişir. Ermənistan Qərbin istəyi ilə Rusiyanı tamamilə prosesdən uzaqlaşdırmağa çalışır. Baxmayaraq ki, 2021-ci ilin sonlarında xatırladığım bəyanata imza atıb. Bu cür qeyri-ciddi dövlətlə danışıqlar aparmaq bizim üçün də çox çətindir. İndi 1991-ci ilin Almatı Bəyannaməsi

dirmək üçün gedir. Hələlik bu koalisiyada Fransa var, Yunanıstan da oxşar bəyanatlar verib və bir neçə Qərb dövlətlərini də buraya daxil etmək istəyirlər. Ancaq bu yolla sülhə nail olmaq qeyri-mümkündür”.

Politoloq Elxan Şahinoğlu isə bildirib ki, Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin Berlin görüşü arxada qaldı, görüşdə ciddi irəliləyiş əldə olunduğuna dair məlumat yoxdur. Buna baxmayaraq, davamlı görüşlər ortamı yumşaltmaq məqsədi daşıyır: “Ancaq işi yenə Paris poza bilər. Münxen görüş-

tez-tez bizim qarşımıza qoyulur. O bəyannaməyə Azərbaycan və Ermənistan imza atmışdı. Orada yazılıb ki, inzibati sərhədlər dövlət sərhədləri kimi qəbul olunmalıdır. Ancaq Ermənistan o bəyannaməni imzaladıqdan sonra Azərbaycanın 20 faiz ərazisini işğal elədi. Təbii ki, sərhədlərin müəyyənəşməsi prosesinə də çox böyük zərbə vurdu. Ermənistan daim müxtəlif cür mövqe dəyişiklikləri edir, təxribatlar törədir. Ona görə mən güman edirəm ki, Berlin danışıqlarında hansısa əldə olunan razılaşmaları da bir müddət sonra Ermənistan pozacaq. Ermənistan danışıqlara daha çox vaxt qazanmaq və Azərbaycana qarşı koalisiyanı genişlən-

şündən sonra da belə olmuşdu, liderlər Almaniyanın şəhərində görüşüb fikir mübadiləsi aparmaqla ortamı yumşaltmışdılar. Ancaq bu görüşdən sonra Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın Parisə çağırılması və onun oradan Azərbaycan əleyhinə verdiyi açıqlamalar gərginliyi yenidən artırdı. Paris bu dəfə də eynisini edə bilər. Digər tərəfdən, Paris Berlinin vasitəçilik təşəbbüslərinə qısqanc yanaşır. Paris yanlış siyasətinə görə kənarda qalıb. Anti-Azərbaycan siyasətinə görə Paris Bakı ilə İrəvan arasında vasitəçi statusunu itirib. Bu rola hazırda Berlin iddialıdır və hələ ki pis alınmır”.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Milli Məclis Avropa Parlamentinin illik hesabatını pislədi

“Avropa Parlamentində azərbaycanofob və islamofob təfəkkür getdikcə daha da güclənir”

Milli Məclis Avropa Parlamentinin fevralın 28-də “Ümumi təhlükəsizlik və müdafiə siyasətinin həyata keçirilməsi” ilə bağlı qəbul etdiyi illik hesabatda əksini tapmış qərəzli, birtərəfli, beynəlxalq hüquq və ədalət anlayışları baxımından etinasız, laqeyd fikirləri kəskin şəkildə qınayır və buna qətiyyətlə etiraz edir.

Bu barədə məlumat Milli Məclisin hesabatla bağlı açıqlamasında yer alıb.

Bildirilib ki, Avropa Parlamenti Cənubi Qafqaz regionunda baş verən hadisələrə özünün riyakar və ikiüzlü yanaşmalarında “yeni nailiyyətlər” qazanır:

“Avropa Parlamentinin sənədi həm də Avropa Parlamentində azərbaycanofob və islamofob təfəkkürün, şovinist və irqçi ideologiyanın getdikcə daha da güclənməkdə olduğunu

göstərir. Bu zərərli tendensiyaların ardıcıl və davamlı şəkildə nümayiş etdirilməsi məsələsində Avropa Parlamentinin Avropa Şurası Parlament Assambleyası ilə açıq rəqabətə girdiyi aşkar sezilməkdədir. Diqqətə çatdırılıb ki, Avropa Parlamentinin bu hesabatı Cənubi Qafqaz regionundakı mövcud reallıqları nəinki təhrif edir, həm də cərəyan edən proseslər baxımından kifayət qədər təhlükəli xarakter daşıyır.

Məhz Azərbaycanın 44 günlük Vətən müharibəsindən sonra regionda uzun-

müddətli sülh və sabitliyin bərqərar olması istiqamətində göstərdiyi səylər, Er-

menistanın isə ötən dövr ərzində sülh prosesinə zərbə vuran siyasi-hərbi təxribatları, şərti sərhəddə yaratdığı gərginliklər Avropa Parlamenti tərəfindən nədənsə bilərəkdən görməzdən gəlir.

Digər tərəfdən, Almaniya da sülh danışıqlarının davam etdiyi bir vaxtda qəbul edilmiş bu qətnamə və irəli sürülən absurd iddialar ciddi suallar doğurur: Avropa Cənubi Qafqazda sülhün bərqərar olmasında həqiqətən də maraqlıdır mı? Görünür budur ki, Avropa Parlamenti artıq Fransanın anti-Azərbaycan siyasətini aşkar şəkildə mənimsəyib, Makron və Borrel kimi “siyasətçilər”in konkret məqsədlərə xidmət edən düşüncələrini özünə siyasi xətt kimi seçib. Bu düşüncələri sülh, təhlükəsizlik və demokratiya səyləri ilə pərdələməkdən isə çəkinmirlər”.

Ermənistan tərəfi Laçın rayonu ərazisində əl-verişsiz hava şəraitinə görə yolu azaraq qarşı tərəfə keçən azərbaycanlı əsgər barədə yeni məlumat yayıb. Ermənistan KİV-lərinin məlumatına görə, ordumuzun əsgəri Ruslan Eldəniz oğlu Pənahov barəsində beş maddə üzrə cinayət işi açılıb.

Bildirilir ki, Ermənistan İstintaq Komitəsinin dövlət əleyhinə cinayətlərin, konstitusiyaya quruluşunun əsasları və ictimai təhlükəsizliyin araşdırılması Baş İdarəsində Ruslan Pənahova qarşı Cinayət Məcələsinin 335-ci maddəsinin 1-ci hissəsi, 340-cı maddənin 1-ci hissəsi, 44-425-ci maddəsinin 1-ci hissəsi və 469-cu maddəsinin 1-ci hissəsi ilə cinayət işi başlanıb.

Azərbaycanlı əsgər təxribata cəhd, başqalarının həyatı üçün təhlükəli üsulla adam öldürməyə cəhd, o cümlədən milli, dini nifrət, dözümsüzlük və düşmənçilik zəminində adam öldürməyə cəhd, qanunsuz olaraq odlu silah və döyüş sursatı gəzdirmə və daşıma, qaçaqmalçılıq yolu ilə odlu silah və döyüş sursatı keçirmə, qanunsuz yolla Ermənistan Respublikasının dövlət sərhədini pozmaqda ittiham olunur.

Ermənistan İstintaq Komitəsi bildirib ki, Ruslan Pənahov müstəntiqin qərarı ilə həbs edilib. Hazırda onunla bağlı araşdırma davam etdirilir.

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyinin məlumatına görə, fevralın 28-i səhər saatlarında ordumuzun əsgəri Pənahov Ruslan Eldəniz oğlu Laçın rayonu ərazisindəki xidməti mövqelər arasında hərəkət edərkən əl-verişsiz hava şəraitində istiqaməti itirərək azıb.

Ermənistan parlamentinin komitə sədri, hakim partiyadan olan **deputat Andranik Köçəryan** isə yerli mətbuata açıqlamasında deyib ki, azərbaycanlı əsgərə qarşı irəli sürülən maddələrdən asılı olaraq onun Azərbaycana qaytarılıb-qaytarılmayacağı bəlli olacaq: "Bundan sonra bizim Azərbaycan tərəfi ilə danışmaq imkanı olacaq. Bizim də əsirlərimiz var. Mübahisə döğuran əvvəlki iş adamı öldürülməsi ilə əlaqədar olsa da, əsir mübadiləsi ilə bağlı onun hüquqi həllini gördük".

O, silahlı azərbaycanlının sərhədi necə keçə bildiyi barədə suala cavab verərkən deyib: "Mü-

Azıb sərhədi keçən əsgərlə bağlı çirkin oyun başladı

Ruslan Pənahov barəsində beş maddə üzrə cinayət işi açılıb

dafiə xətlərimiz arasında çoxlu sahələr var ki, istəsəniz keçə bilərsiniz..."

Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Çingiz Qənizadə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, həmin beş maddə ilə əsgər Ruslan Pənahova qarşı cinayət işinin qaldırılması absurdur: "Digər tərəfdən, bu, Ermənistanın iç üzünü, mahiyyətini göstərir. Sülhdən danışan, Azərbaycanla qonşuluq münasibətləri qurmağa hazır olmaqdan danışan Ermənistan bir daha öz mahiyyətini, Azərbaycana münasibətdə düşmənçilikdən əl çəkmək niyyətində olmadığını göstərir. Əsgər hələ heç tam müəyyənləşməmiş şərti sərhəd hesab edilən ərazidə duman azıb, ermənilər isə onu tutublar və əsgərin yol vermədiyi cinayətləri onun üzərinə yükləyirlər. Bu, bir daha göstərir ki, ermənilər cılız, düşmənçilik hissi ilə alışıb yanan bəd-bəxt toplumdur. Belə dövlətlə, belə toplumla necə normal qonşuluq münasibətləri qurmaq mümkündür?! Ermənistanın həтта havadarları da azərbaycanlı əsgərə həmin maddələrlə cinayət işi açılmasına ən azından daxillərində "absurddur" rəyini verəcəklər və görəcəklər ki, Ermənistanın siyasi hakimiyyəti, hüquq-mühafizə orqanları nə qədər cılız durumdadır. Sanki onların əllərinə ov düşüb və dərhal ovu parçalamağa hazırdırlar. İnanırıq ki, əsgərimiz Ruslan Pənahov vətənə qaytarılacaq. Allah Prezidentimizi qorusun, o bilir nəyi necə eləmək lazımdır. Lazım olsa, Ermənistan terrorçu dəstələrinin bizdə saxlanan üzvləri var, onlarla dəyişmək istiqamətində təkliflər mümkündür. Hansı məqsədəyən olsa, dəyişdirilmə həyata keçiriləcək. Ermənistan Ruslan Pənahovu dər-

hal elə sərhədə gətirib Azərbaycana təhvil verseydi, bu, həm iki dövlət arasında münasibətlərdə müsbət bir addım olardı, həm də Ermənistanın özünün imicinə müsbət ştrix gətirərdi. Ancaq belə görünür ki, Ermənistanı Azərbaycanla normal münasibətlərdə olmaq, öz imici maraqlandırmır. Özləri də bilir ki, nə qədər yavaş durumdadırlar, əlləri nə düşən xırda bir fürsətdən belə iyrenc üsullarla istifadə etməyə çalışırlar.

Amma istər əsgərimizin ailə üzvləri, istər cəmiyyətimiz şübhə etməsin ki, əsgərimizin taleyi bundan əvvəl azad edilən əsgərlərimizin taleyi kimi olacaq-azad ediləcək. Məsələ Prezidentimizin nəzarətindədir".

Hərbi ekspert, polkovnik Rövşən Məhərrəmov isə bildirdi ki, əsgərin dumanlı hava şəraitində azıb qarşı tərəfə keçməsi cinayət hadisəsi deyil, təbii hadisədir: "Belə hadisələr erməni əsgərlərinin başına gəlir və bundan sonra da gələcək. Əsgər Ruslan Pənahov heç kimə, heç bir obyektdə qarşı silah işlətməyib, heç bir əməliyyatı Ermənistan ərazisində həyata keçirməyib. Buna baxmayaraq, Ermənistan yenə də öz çirkin sifətini göstərərək əsgərimizə törətmədiyi cinayətləri yükləmək istəyir. Ermənistanın niyyəti odur ki, Ruslan Pənahova qarşı bu qədər maddələrlə cinayət işi açıb Azərbaycan tərəfə təzyiq göstərsin və bizdə saxlanan işğalçı hərbciləri ilə dəyişsin. Azərbaycan heç vaxt razı olmayacaq ki, əsgəri Ermənistan tərəfdə əsirlikdə qalsın. Əsgərimiz necə olur-olsun oradan gətiriləcək. Ölkəmizin müvafiq strukturları, həmçinin Müdafiə Nazirliyi yəqin ki, bu istiqamətdə lazımi addımları atır. Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin üzərinə iş düşür ki,

Ruslan Pənahovu nəzarətə götürsünlər. Komitə Ruslan Pənahovla görüşüb danışmaq aparanda da məlum olacaq ki, əsgər heç bir cinayət törətməyib. Beynəlxalq təşkilat olaraq Qırmızı Xaç Komitəsi Cenevrədə yerləşən baş ofisinə məlumat verməlidir və Ruslan Pənahovun azad edilməsi üçün addımlar atılmalıdır. Beynəlxalq insan hüquqları təşkilatları da bu işə qoşulmalıdır. Çünki cinayət törətməmiş insanın hüquqları Ermənistan tərəfindən pozulmaqdadır".

Siyasi ekspert Asif Nərimanlı isə bildirib ki, Ermənistan yolu azaraq sərhədi keçən və saxlanılan əsgərimizdən Bakıda həbs olunan erməni hərbcilərinin qaytarılması üçün istifadə edə bilər: "Ötən ilin dekabrında Aqşin Bəbirov və Hüseyn Axundova qarşılıq 32 erməni alındı, həтта "əllərini gücləndirmək üçün" Hüseyn Axundovun qondarma cəzasını ömürlük həbslə də əvəz etmişdilər.

Ermənistan tərəfinə keçən Ruslan Pənahovun qarşılığında daha çox erməni almaq üçün ona qarşı da qondarma ittihamlar irəli sürüblər. Azərbaycanda nə qədər erməninin həbsdə olduğu dəqiq bilinmir. Bu hadisə Azərbaycan üçün xoşagəlməz vəziyyət yaradır."

■ **Etibar SEYİDAĞA, "Yeni Müsavat"**

Əsgərimizlə bağlı Qızıl Xaç Komitəsindən açıqlama

Fevralın 28-i səhər saatlarında Azərbaycan Ordusunun əsgəri Ruslan Eldəniz oğlu Pənahov Laçın rayonu ərazisindəki xidməti mövqelər arasında hərəkət edərkən əl-verişsiz hava şəraitində istiqaməti itirərək azıb.

Xidməti vəzifəsini yerinə yetirərkən hava şəraiti səbəbindən azan hərbcimizin Ermənistanda hansı şəraitdə saxlanması ilə bağlı hələ ki məlumatlar yoxdur.

Maraqlıdır, Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsinin (BQXK) əməkdaşları Ermənistanda saxlanılan əsgərimiz Ruslan Pənahova baş çəkəcəklərmi?

Qurumun mətbuat katibi İlahə Hüseynova Bizim.Media-nın sorğusunu belə cavablandırır: "Biz məsələ barədə məlumatlıyıq və aidiyyəti qurumlarla ikitərəfli konfidensial dialoq aparırıq. Mandatına uyğun olaraq Beynəlxalq Qızıl Xaç Komitəsi saxlanılan şəxslərə rəftar və saxlanma şəraitini monitorinq etmək və onların ailələri ilə əlaqə saxlamalarına dəstək olmaq üçün onlara baş çəkir".

Qeyd edək ki, hərbcisi Ruslan Pənahov barəsində Ermənistan İstintaq Komitəsi təxribata cəhd, qanunsuz silah-sursat saxlama və digər maddələr ilə cinayət işi açıb. Verilən məlumata görə, Ruslan Pənahov müstəntiqin qərarı ilə həbs olunub. Hazırda işin detalları aydınlaşdırılır.

Saakaşvili əfvə düşəcək?

Gürcüstan prezidenti Salome Zurbəşvili həmkarı, sabiq dövlət başçısı Mixail Saakaşvilini həbsdən azad olunması üçün əfv edib-etməyəcəyindən danışır.

Modern.az Gürcüstan mətbuatına istinadən xəbər verir ki, Zurbəşvili deyib:

"Bu, özbaşına verəcəyim mənəvi qərardır və mən yalnız özümə cavabdehəm. Bu, həqiqətən xarici təzyiq və ya daxili təzyiqdən təsirlənə biləcək bir şey deyil".

Eyni zamanda o, Saakaşvilinin "Navalını olmadığını" və "həqiqi səbəblərə görə" həbsdə olduğunu bildirib. Zurbəşvili əlavə edib ki, bütün bunlar humanitar nöqtəyi-nəzərin qorunmaması və ona hörmət edilməməsi demək deyil.

Buna əsaslanaraq, onun fikrincə, Gürcüstan üçün reputasiya baxımından Saakaşvili "başqa yerdə olsaydı", daha yaxşı olardı. "Bu, Gürcüstan hakimiyyətinin qəbul etməli olduğu qərardır. Digər ölkələrin bu problemləri həll etməsinin bir çox yolu var - ev dustaqlığı, ekstradisiya - çünki Ukrayna ekstradisiyaya hazır olduğunu göstərdi", - Zurbəşvili bildirib.

Fevralın 28-də tanınmış siyasətçi, ləğv edilmiş Azərbaycan Liberal Partiyasının keçmiş lideri Lələ Şövkət haqqında sosial şəbəkələrdə iddialar yayılıb. Belə ki, bəzi şəxslər tərəfindən onun dünyasını dəyişdiyi ilə bağlı paylaşımalar edilib. Lələ Şövkətin oğlu isə yayılan məlumatları təkzib edib. “Lələ Şövkətin dünyasını dəyişməsi ilə bağlı yayılan informasiyalar boş söhbətlərdir. Hazırda Lələ Şövkətin səhhətində hər şey normaldır”, - o deyib. Qeyd edək ki, Lələ Şövkət hazırda 73 yaşındadır.

Yada salaq ki, bundan bir neçə gün əvvəl də Türkiyədə müalicə olunan Cavanşir Quliyevin vəfat etməsi xəbəri yayılmış, sonradan təkzib edilmişdi.

Zaman-zaman həbsdə olan siyasətçilərlə bağlı da belə xəbərlər yayılıb. Məsələn, 2012-ci ilin sentyabrında o zaman həbsdə olan sabiq səhiyyə naziri Əli İnsanovun 13 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsində vəfat etdiyi xəbəri yayılmışdı. Bu cür feyk-xəbərlərə yalnız bizim ölkəmizdə deyil, dünya mediasında da rast gəlinir.

SSRİ-nin birinci və sonuncu prezidenti, Azərbaycan xalqına qarşı erməni soyqırımının təşkilatçılığını etmiş Mixail Qorbaçovun da bir neçə dəfə ölüm xəbərləri yalan çıxmışdı. Qeyd edək ki, Qorbaçov 2022-ci ildə 91 yaşında vəfat edib. ABŞ-ın sabiq prezidenti Barak Obamanın iki dəfə ölüm xəbəri çıxıb. 2011-ci ilin iyulunda naməlum şəxs ABŞ-ın “Fox News” telekanalının siyasət şöbəsinin rəsmi twitter səhifəsini ələ keçirərək orada prezident Barak Obamanın öldürüldüyü barədə məlumat yerləşdirib. Gecə saatlarında telekanalın foxnewsPolitics səhifəsi özünün 33 minlik oxucularına Ba-

rak Obanın öldürülməsinin təfərrüatlarını məlumat verməyə başlayıb. “Barak Obama indicə aramızdan getdi. Prezident qətlə yetirilib. İyulun 4-ü üçün bu çox kədərli məlumatdır”, - deyər yazılarda deyilib.

Məşhur ulduz Rikki Martinin ölüm xəbəri ABŞ-ın “ABC-10” kanalından verilib. Qısa bir zaman kəsiyində bütün sosial şəbəkələr Martinin ölüb-ölmədiyini müzakirə ediblər. Xəbərdə polis zabiti kameraların qarşısına çıxaraq Martinin Los Angelesdə keçirdiyi qəza nəticəsində öldüyünü açıqlayıb. Onun danışdığından dərhal sonra qəzanın görüntüləri efirə verilib. Bir müddət sonra Rikki Martinin nümayəndələri müğənninin ölüm xəbəri ilə bağlı şayiələri təkzib ediblər.

Bu cür iddiaları yayanlar psixoloji xəstədirmi?

Tanınmış psixoloq Üliyyə Murtuzova mövzu ilə “Yeni Müsavat”a dedi ki, burada ilk olaraq qeyri-peşkarlıq özünü göstərir: “Pəşkar jurnalist heç zaman faktı araşdırmadan yaymaz. Sosial mediada təəssüf ki, bəzi kütlənin beyninə göz yaddaşı vasitəsilə bu cür xəbərləri oxumağa sürüklənə gedir. Bəzi kütlələrdə bu tip

Tanınmış şəxslərin “öldü” xəbəri - kimlər və niyə yayır...

Ekspert: “Cəmiyyətdə “öldü” xəbərlərindən zövq alan manyak kütlə yaranıb”

xəbərlərə maraq oyadılır. Cəmiyyətdə “öldü” və “öldürüldü” tip xəbərləri oxuyaraq bundan zövq alan manyaklaşmış kütlə yaranıb. Bunlara jurnalist də demək olmaz, sosial medianın müəyyən daşıyıcılarıdır ki, bir-birləri yarışa girərək, bu xəbəri tez yayım, daha çox oxucu kütləsi, reyting olsun deyər düzgün olma-

yan xəbərləri yayırlar. Haqqında yanlış xəbər çıxan insanların yaxınlarının keçirdiyi təşvişə, qorxuya məhəl qoymamaq da anormalıqdır. Bunların göstəriciləri birbaşa normal insanların göstəricilərinə dəlilətdir. Əgər bu xəbərləri araşdırmadan yazırsa, demək ki, sağlam düşüncəyə sahib olmayan insandır. Bun-

lar özlərindən başqa heç kəsi düşünməyən, onların həmin anda yaşadığı travmanı gözə almırlarsa, onda insani dəyərlərdən də kənardadırlar. Mənə elə gəlir ki, bu tip insanlar da ciddi şəxsiyyət pozuntusu var. Ya bu insanlar ciddi müalicə olunmalıdırlar, bu da mümkün deyil. Çünki onlar heç bir zaman özlərində qey-

ri-normal heç bir şey hesab etməyəcəklər ki, onları biz müalicə edək. Bu cür insanlarla mübarizə aparmağın ən gözəl yolu müəyyən məbləğdə təzminatla cərimələnməsidir. Çünki bunlar hər bir gedişatı pulda gördüklərinə görə maddiyyat onlar üçün şərəf və vicdandan önə çıxdığına görə, o insanları bu cür əməllərdən çəkəndirən yeganə yol yüksək məbləğdə təzminatın cəza olaraq çəkilməsidir. Nə qədər ictimai qınaq olsa da, onların şüuruna təsir etməyə çalışsaq da, onlara təsir etməyəcək. Haqqında yalan xəbər çıxan şəxslər məhkəməyə müraciət edib, onların bu şəkildə cəzalandırılması barədə məsələ qaldırmalıdırlar. Yaxşı olardı ki, hüquq-mühafizə orqanları, məhkəmələr bununla bağlı ciddi tədbir görsünlər. Fikrimcə, çox ciddi tədbirlər görülməlidir, bu da lazımdır. Bu, psixoloji xəstəlikdirmi? Bu, əslində ciddi şəxsiyyət pozuntusudur. Bunun da müalicəsi uzun müddət aparılmalıdır”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

Həbsdəki generalla bağlı yeni müraciət Hüseyn Səfərov: “Mövlam Şıxəliyevin özü kimi ailəsi də cinayətlərdə iştiraka görə həbsə alınmalıdır...”

Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin (MTN 2015-ci ildə ləğv olunub-E.M.) İstintaq Baş İdarəsinin sabiq rəisi, hazırda həbsdə olan Mövlam Şıxəliyevin ailə üzvlərinin həbsi üçün baş prokuror Kamran Əliyevə müraciət ünvanlanıb. Müraciət müəllifi Mövlam Şıxəliyev və digərlərinin cinayət işi üzrə zərərçəkən Hüseyn Səfərovdur.

Hüseyn Səfərov yazır ki, Bakı Hərbi Məhkəməsi Mövlam Şıxəliyev və digərlərinə cəza kəsib. 12 il həbs cəzası alan M.Şıxəliyev və digərlərinin şikayətini Bakı Apelyasiya Məhkəməsi rədd edib. “Barələrindəki qərardan Mövlam Şıxəliyev və digərləri dərhal Ali Məhkəməyə şikayət verilib. Eyni zamanda biz zərərçəkənlər də şikayət verib Mövlam Şıxəliyev və digərlərinə daha ağır cəzalar təyin olunmasını xahiş etmişik. Dövlət ittihamçısı da qərardan protest verərək Mövlam Şıxəliyevin ailə üzvlərinin adına rəsmiləşdirilmiş, ibtidai istintaq dövründə üzərinə həbs qoyulmuş, xüsusi müsadirəyə təqdim olunan, lakin Bakı Hərbi Məhkəməsinin hökmü ilə ailə

üzvlərinə qaytarılması nəzərdə tutulan əmlakların da tam şəkildə xüsusi müsadirəyə götürülməsini xahiş edib”, - deyər şikayətçi yazır.

Hüseyn Səfərov hesab edir ki, Mövlam Şıxəliyevin ailə üzvləri - oğlu Elgün Şıxəliyevin, qızı Samirə Əliyevanın və həyat yoldaşı Aybəniz Şıxəliyevanın cinayət yolu ilə əldə olunmuş vəsaitlərin leqallaşdırılmasında iştirak etməsinin araşdırılması, cinayət işi başlanması üçün əsas var.

Hüseyn Səfərov “Yeni Müsavat”a deyib ki, Mövlam Şıxəliyev leqallaşma cinayə-

tinin izini itirmək üçün məhkəməsi günlərində həyat yoldaşından ayrılıb: “Bakı Hərbi Məhkəməsinə də sübut olundu ki, Mövlam Şıxəliyev cinayət yolu ilə əldə olunan əmlakların böyük bir hissəsini həyat yoldaşı Aybəniz Şıxəliyevanın, oğlu Elgün Şıxəliyevin və qızı Samirə Əliyevanın adına rəsmiləşdirməklə leqallaşdırıb. Məhkəmə dövründə Mövlam Şıxəliyevin həyat yoldaşından ayrılması da müsadirə olunacaq əmlakları xilas etməyə hesablanmış addım idi. Amma Mövlam Şıxəliyev istintaqa cəlb edildəndən dərhal

sonra onun və ailə üzvlərinin adına rəsmiləşdirilən bütün əmlakların üzərinə həbs qoyulub. Mövlam Şıxəliyevlə Aybəniz Şıxəliyevanın boşanması isə bundan sonraya təsadüf edir. Yeni Mövlam Şıxəliyev həyat yoldaşı ilə əmlaklara görə əbəss yərə boşanıb”.

Hüseyn Səfərov bildirib ki, şikayətlərinə Bakı Apelyasiya Məhkəməsinə baxılarkən Mövlam Şıxəliyevin üzərinə həbs qoyulmuş bütün əmlaklarının müsadirə edilməsini, onun ailə üzvlərinin də istintaqa cəlb olunmalarını tələb etdikləri-

ni xatırladıb: “İbtidai istintaq dövründə Mövlam Şıxəliyevin 23 əmlakının üzərinə həbs qoyulub. Bakı Hərbi Məhkəməsi həmin mülklərin 7-sini heç bir əsas olmadan Mövlam Şıxəliyevin özü qaytarıb. Bundan başqa, məhkəmə üzərində həbs olan 16 mülkdən səkkizinin 12-nin yenə də heç bir əsas olmadan qaytarılması barədə qərar qəbul etdi. Yerdə qalan 12 mülkün satılması və zərərçəkmişlərə dəymiş ziyanın ödənilməsinə qərar verilib. İşdə 36 zərərçəkən, 20 milyon manat zərər var. Mövlam Şıxəliyevin ümumilikdə 23 mülkü satılsa da, yenə də biz zərərçəkmişlərə dəymiş ziyanın tam ödənilməsi mümkün deyil. Çünki zərərçəkmişlərə dəymiş ziyanın həcmi müsadirəyə götürülmüş 23 mülkün mövcud qiymətləndirmə ilə dəyərindən daha çoxdur. Bu səbəbdən Mövlam Şıxəliyevə məxsus bütün əmlakların müsadirə olunmasını, doğru-dürüst qiymətləndirilməsini tələb edirik. Apelyasiya instansiyasının qərarından prokuror protest verib, əmlakların tam həcmdə müsadirəsinə tələb edib. Bu məsələ hazırda Ali Məhkəmədədir. Mövlam Şıxəliyev Ali Məhkəmədə prosesi pozmaq üçün hər dəfə bir hoqqa çıxarır. Vaxtı uzadır, cinayətlərinə kimlərə bulaşdırmaqla əm-

lakları əlindən vermək istəmir. Arvadı Aybəniz bu gün milyonçudur. 10 milyonlarla ölçülən varidatın sahibidir. Onun sahibi olduğu əmlakları adına əri Mövlam Şıxəliyev iz aždırmaq üçün keçirib. Hələ formal olaraq boşanıblar, düşünür ki, bu cür güclü üsullarla istintaqı və məhkəməni aldada biləcəklər. Aybəniz Qinyaz qızı Şıxəliyeva 1961-ci ildəndir. Ağdaşdandır. Öyrənmiş ki, Aybənizin atası Qinyaz kasıb biri olub. Ortabab dolanıb. Aybənizin babası, Qinyazın atası da milyonçu olmayıb. Aybəniz Şıxəliyeva isə milyonçudur. Milyoner Aybənizin varidatının mənbəyi gizli deyil, ortadadır. Bu pulların mənbəyi Azərbaycan sahibkarlarının cibidir. Ağdaşlı Aybənizi milyonere çevirən mənim kimi qanunsuz həbs edilən, girov saxlanılan iş adamlarıdır. Onun qızı Samirə Əliyeva Sumqayıtda musiqi məktəbində işləyib. Musiqi məktəbində işləyən müəlliminin 5-10 milyonluq əmlakı haradandır? Arvadı 2-ci qrup əlildir. Dövlətdən ayda 220 manat təqaüd alır. Haradandır adına olan 5-10 milyonluq əmlak? Oğlunun adına da milyonluq əmlaklar var. Mövlam Şıxəliyevin özü kimi ailəsi də bizə qarşı cinayətlərdə iştirak etdiklərinə görə həbsə alınmalıdır!”

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

“2022-ci ildə 18 yaşadək analar tərəfindən 2011 uşaq dünyaya getirilib 2021-ci ilə müqayisədə 361 nəfər artım olub”. APA-nın məlumatına görə, bunu Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin Hüquqi-Təminat şöbəsinin müdiri Taliyə İbrahimova bildirib. O deyib ki, ən yüksək göstəricilər Qazax-Tovuz, Mərkəzi Aran və Qarabağ iqtisadi rayonlarında qeyd alınıb.

Taliyə İbrahimova həmçinin qeyd edib ki, Ailə Məcəlləsinə əsasən, nikah yaşının 1 yaş azaldılması ilə bağlı yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən 271 qərar (Qazax-Tovuz və Mərkəzi Aran rayonları üstünlük təşkil edir) qəbul edilib: "Dövlət Komitəsinin yerli icra hakimiyyəti orqanlarından əldə etdiyi məlumata əsasən, 2022-ci ildə 269 erkən evliliyin qarşısı alınıb Cinayət Məcəlləsinin 176-1-ci maddəsi ilə yetkinlik yaşına çatmayan qızı nikaha məcbur etməyə görə isə 2023-cü ildə 1 cinayət işi açılıb.

Erkən nikahlar (uşaq evlilikləri) birbaşa uşaq hüquqlarının pozulmasıdır. Bu halların qarşısının alınması və cəzalandırılması ilə bağlı mövcud qanunvericilik bazasının təkmilləşdirilməsi zəruridir. O cümlədən nikah yaşının azaldılması ilə bağlı istisnanın ləğv edilməsi və erkən evliliklə nəticələnən mərasimlərin keçirilməsinə görə də məsuliyyətin müəyyən edilməsi təklif olunur".

Taliyə İbrahimova deyib ki, nikah yaşının istisna hallarda 17-yə salınması məsələsi bəzən sui-istifadəyə gətirib çıxarır. Onun sözlərinə görə, bununla bağlı statistika ürekaçan deyil: “Eyni zamanda 15-17 yaşlı qızların dünyaya gətirdiyi körpələrin sayında 2022-ci ildə artım müşahidə edilib. Bunlar da onu göstərir ki, maarifləndirmə strategiyası erkən nikahların qarşısının alınmasında o qədər də müsbət nəticə vermir. Bu sahədə qanunvericiliyə dəyişikliklərin edilməsi zəruridir. İl ərzində Dövlət Komitəsi 30-40 erkən nikah halının qarşısını alır. Ümumilikdə isə 2022-ci ildə 300-ə yaxın erkən nikahın qarşısı alınıb”.

Milli Məclisin deputatı Vüqar İskəndərov nikah yaşının 17-yə salınması təklifi ilə razılaşmadığını bildirib. Jurnalistlərə açıqlamasında erkən nikahların qarşısının alınması məsələsində qanunların daha sərt olmasının vacibliyini vurğulayıb: "Nikah yaşının 17-yə salınması təklifi ilə razı deyiləm. Fikrimcə, qanunlar bu sahədə daha yaxşı işləməlidir. Təbii ki, Milli Məclisin üzünə də vəzifə düşür. Yəqin ki, gələcəkdə qanunlara yenidən baxmalıyıq.

Evlilikdə 17+ müzakirələri

Ekspert: "Erkən yaşda nişan edənlər də hüquqi məsuliyyət daşımalıdır"

Erkən nikahların qarşısının alınması məsələsində qanunlar daha sərt olmalıdır".

Azərbaycanda evlilik yaşı Ailə Məcəlləsi ilə müəyyən olunur. Qanunvericiliyə əsasən, həm oğlanlar, həm də qızlar 18 yaşı tamam olduqda rəsmi nikaha daxil ola bilərlər. Digər hallarda nikaha daxilolma erkən nikah hesab edilir və müvafiq qanunvericiliyə əsasən belə, nikahlar etibarsız sayılır.

Lakin Ailə Məcəlləsinin 10-cu maddəsinə əsasən, üzrlü səbəblər olduqda nikah daxil olmaq istəyən və nikah yaşına çatmamış şəxslərin yaşadıqları ərazinin müvafiq icra hakimiyyəti orqanlarının xahişi ilə nikah yaşının 1 ildən çox olmaya-raq azaldılmasına icazə ver-
rile bilər.

Sosioloq Üzeyir Şəfiyev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, Azərbaycan uşaq hüquqları ilə bağlı beynəlxalq konvensiyaya qoşulub: “B konvensiyadan irəli gələn öhdəlikləri yerinə yetirir. Ümumiyyətlə, Azərbaycanda nikah yaşı beynəlxalq konvensiyalara uyğun olaraq 18 yaş müəyyən edilib. 2011-ci ilə qədər vəziyyət başqa idi. Onda nikah yaşı 17 olduğuna görə bəzən erkən nikahla bağlı statistika daha çox qeydə alınır. 2011-ci ildə artıq nikah yaşı 18-ə qaldırıldıqdan sonra erkən nikahlarla bağlı statistika təqribən 50 faiz enməyə başladı. Ancaq bu gün hələ də 17 yaş nikah üçün istisna yaş həddi kimi qeyd olunur və bundan da həm yerli icra strukturları, həm uşaqlarını erkən nikaha cəlb edən valideynlər sui-istifadə edirlər. Yeni 17 yaş - istisna yaş həddindən sui-istifadə edirlər. Bu istisna halda qeyd olunur ki, valideynlərin bir və ya hər ikisi

ağır xəstə olarsa, nikah yaşı ertələnir. Əgər tərəflər xaricə gedirsə, nikah yaşı ertələnlə bilər. Bütün bunlar hamısı yerli icra strukturlarına və valideynlərə nikah yaşı üçün aşağı salınması üçün imkan yaradır. Əlbəttə, bu amillər də Azərbaycanda erkən nikahların statistikasına təsir göstərir. Azərbaycanda erkən nikah statistikasında dinamika hiss olunur, xüsusilə də bölgələrdə bu açıq görünür. Çünki regionlarda valideynlərin əksəriyyəti elə düşünür ki, qızı nə qədər tez ərə versələr, problemləri azalmış olacaq. Əsl problem bundan sonra başlayır. Çünki erkən nikaha daxil olmuş qız ali təhsildən yayındırılır, ekstremal vəziyyətlərə hazır olmur. Bunlar boşandıqda özləri müstəqil şəkildə ayaq üstə dura bilmirlər, ali təhsilləri olmadığına görə müvafiq iş tapa bilmirlər. Bu səbəbdən də insan alveri qurbanına çevrilirlər. Eyni zamanda erkən nikaha cəlb olunmuş qızlar arasında ana ölümlərinin sayı daha çox olur. Bunun fəsadlarını, əlbəttə, valideynlər görməzdən gəlirlər. Bunun həm də demoqrafik səbəbləri var. Regionlarda demoqrafik vəziyyət fərqlidir. Belə ki, gənc oğlanlar iş üçün paytaxta və digər ölkələrə üz tuturlar. Qızlar ali təhsil ala bilmədiklərinə görə rayonlarda qalır, təsərrüfat işlərinə cəlb olunurlar. Hətta qızların çoxunu 9-cu sinifdən çıxarırlar. Uşaq əməyi istismarı kimi valideynlər tərəfindən əməyə cəlb olunurlar. Həm də o qızların başları ailə qurmaq fəlsəfəsi ilə doldurulur. Ya adaxlayırlar, ya da nişanlayır, erkən nikaha cəlb edirlər. Bölgələrdə vəziyyət bu cür olur. Valideynlərdə belə narahatlıq var ki, oğlanlar ölkəni tərk edirlər, qızlar evdə qalıb qaç

riyaçqlar. Ona görə ilk fürsətdə kim olursa-olsun verirlər. Bir çox hallarda bu izdivaclar da yarımçıq qalır, oğlan yenə də qızı rayonda qoyur, özü paytaxta gedir, ya da ölkəni tərk edir”.

Ekspertə görə, bütün bunların qarşısının alınması üçün bölgələrdə mənəvi həyatın canlanması lazımdır: “Gənclərin yalnız mənzil şəraitinin yaxşılaşması deyil, bölgələrdə onların mənəvi həyatları, asudə vaxtları təmin olunmalıdır. Bölgələrdə də əyləncə mərkəzləri, mədəniyyət evləri olmalıdır. Gənclər rayonda da öz mənəvi dünyasını tapmalıdır. Kəndlərdə bu vəziyyət düzəlsə, erkən nikahların da qarşısı alınar. Erkən nikahların qarşısını almaq üçün həm də orta məktəblərdə yeniyetmə və gənclərlə iş aparılmalıdır. Azərbaycanda tanınmış, ictimai-siyasi həyatda rolu olan qadınları rayonlara cəlb etmək lazımdır, məktəblərdə görüşlər təşkil etmək lazımdır ki, gənc qızlar özlərinə örnek götürsünlər. Çox yaxşı olardı ki, icbari təhsil 9-cu sinfə kimi yox, 11-ci sinfi əhatə etsin. Çünki rayonlarda qızlar 9-cu sinfə çatana kimi onları məktəbdən ayırırlar, işlərə cəlb edirlər. Əgər icbari təhsil 11 illik olarsa, məktəbin də həmin qızlar üzərində təsiri olacaq. Bəzən aztəminatlı ailələrin valideyni övladlarına ali təhsil verə bilmədiklərinə görə tez ərə verirlər. Sahibkarlar belə ailələrə yardım edə bilər, təhsil almalarına kömək edə bilərlər. Bir də nişanlanma kimi törənləri edənlər də hüquqi məsuliyyətə cəlb olunmalıdır. Əks təqdirdə, bəziləri bu adla övladlarını erkən nikaha sövq edirlər”.

❑ **Afaq MİRAYIQ,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycanda işsizlər 2 min manatlıq işdən imtina edir?

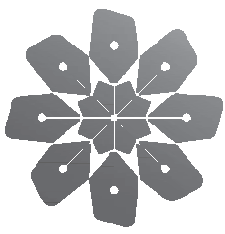

Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi tabeliyində Dövlət Məşğulluq Agentliyi Azərbaycanda boş iş yerlərinin siyahısını açıqlayıb. Təqdim edilən vakansiyalar üzrə əmək haqqı 500 manatdan 2000 manatadək dəyişir. Ancaq maraqlı məqam ondan ibarətdir ki, iş üçün müraciət edənlər azdır.

Nəzərə almaq lazımdır ki, ölkədə işsizlikdən şikayət edənlərin sayı az deyil. Belə olduğu halda təklif olunan yüksək əmək haqqı ilə işə inananlar azdır, yoxsa başqa səbəblər var?

İqtisadçı Kamran Məmmədli "Bakı-Xəbər"ə açıqlamasında qeyd edib ki, Azərbaycanda yüksək əmək haqqı təklif olunan sahələr var: "Ən yüksək maaş təklif edilən sahələr maliyyə, hüquq və ən yüksək gəlirli peşələr "IT Security Director", "IT Developer" informasiya texnologiyaları üzrə tərtibatçı, proqramist, insan resursları üzrə mütəxəssis və arxitektordur. Bununla yanaşı, Azərbaycanda yüksək əmək haqqı təklif edən sahələrdən biri də neft-qaz sahəsidir. Qeyd etdiyim sahələrdə əmək haqqı yüksəkdir. Bu, danılmaz faktdır. Ancaq bəzi qurumlar vakansiya elanlarında bilərəkdən yüksək əmək haqqı təklif edir, lakin həmin elanı görüb iş üçün müraciət edən şəxs fərqli əmək haqqı ilə qarşılaşır. Bu səbəbdən də bu tip iş elanlarına elə də maraq yoxdur. Onu da deyim ki, dövlət qurumlarının təklif etdikləri işdə çalışmaq elə də asan deyil. Orada işə girmək üçün mütləq ali təhsilin olmalıdır, sertifikatı yadan keçilməlidir. Onan sonra vəzifə seçib müsahibəyə daxil olunmalıdır. Həmin müsahibədə özləri istədikləri sualları verirlər. Sualların çoxunun ixtisasa aidiyyəti olmur. İnsanları yüksək əmək haqqına gedib çatması üçün keşməkeşli yollardan keçirirlər. Ona görə də hər adam bu kimi sahələrdə işləyə bilmir".

İqtisadçı sonda qeyd etdi ki, ölkədə muzdlı çalışanların 52%-i dövlət sektorunda, 48%-i özəl sektorda çalışır ki, bu da yaxşı hal deyil. Eyni zamanda muzdlı çalışanların sayı ilə iqtisadi fəal əhəlinin sayı arasında kəskin fərq mövcuddur: "Təsəvvür edin ki, 5,3 milyon insan iqtisadi fəal şəxs hesab olunur. Bunun cəmi 1 milyon 734 min nəfəri muzdlı çalışır. Yəni muzdlı işçilər ümumi iqtisadi fəal əhəlinin cəmi 30%-ni təşkil edir".

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Ekologiya və ətraf mühitin mühafizəsi

Hazırda yazı-pozu dönməsi geridə qalmış kimi görünsə də, kağızdan istifadə tamamilə sıfır həddə enməyib. Ötən ilin yanvar ayında dünyada 52 milyon tondan artıq kağızın istehsalı bizə bunu deməyə əsas verir. Günlük olaraq kağız istehsalı ilə bağlı rəqəmlər isə təxminən 1 milyon civarında dəyişilir.

1 ton kağıza 17 şam ağacı qurban verilir

Statistikaya görə, 1 ton kağız istehsalı üçün 17 şam ağacı kəsilməli, 36 ton karbon qazı atmosfərə atılmalı, 4100 kilovat elektrik enerjisi sərf olunmalı, 267 kq çirkli qaz atmosfərə buraxılmalı, 1750 litr yanacaq nefti sərf olunmalı, 3-4 kvadratmetrlik anbarlama sahəsindən istifadə edilməli, 85 kvadratmetr meşə ərazisi məhv edilməli, 38,8 ton su sərf olunmalıdır.

Ona görə də ekoloqlar ən münasib yolu təkrar emalda görürlər.

2030-cu ilə qədər kağız emalı məsələsində nələr olacaq?

2030-cu il üçün proqnozlar da bədbindir. Belə ki, qeyd olunan dövrədək kağıza olan tələbatın iki dəfəyədək artacağını nəzərə alsaq, vəziyyətin daha da gərginləşəcəyini söyləyə bilərik. Bu gün ətraf mühiti çirkləndirdiyinə görə kağız tullantılar 3-cü yerdə qərarlaşıb. Çünki kağızın istehsalı zamanı tərkibi xlor olan ağardıcılardan istifadə olunur. Bu isə o deməkdir ki, kağız xarab olduqda, çürüdükdə bu zaman o, CO₂-dən 25 qat daha zəhərli olan metan qazı buraxır. Bu gün bir çox ölkələr dioksidin meydana gəlməsini azaltmağa fokuslanıblar. Dioksid kağız istehsalında istifadə olunan zəhərli maddədir. Bu səbəbdən də hazırda bərpa oluna biləcək kağız mənbələri axtarılır ki, ağaclar qırılmasın, ətrafa zəhərli maddələr yayılmasın.

Kağız məhsullar təkrar emala yararlıdır. Siz onu digər tullantılardan ayırıb müvafiq təkrar emalı qutularına atırsınız. Bununla belə, yadda saxlamalıyınsınız ki, tullantı kağızı müəyyən sayda dəfə təkrar emal etmək mümkün deyil və lazımsız kağız tullantılarından qaçmalısınız.

Lazımsız istehlakdan qaçaraq istehlakı azaltsaq, təkrar istifadə edilə bilən məhsulları seçməklə tullantıları azaltsaq və ətraf mühitin özünü yeniləmə prosesini dəstəkləsək, təkrar emal mənə kəsb edəcək. Ancaq təkbaşı-

na təkrar emal dünyanı xilas edə biləcək bir hərəkət deyil. Davamlılığı təmin etməklə, sıfır tullantıya yaxınlaşmaqla və təkrar emalı qəbul etməklə biz təkrar emal hərəkətlərini mənəli edə bilərik. Bunun üçün atdığınız hər bir fərdi addım başqaları ilə birləşdikdə böyük bir addıma çevriləcək.

Kağızı təkrar emal etmək nəyi və necə xilas edir?

Kağızın təkrar emalı ətraf mühitə bir sıra faydalar gətirə bilən bir təcrübədir. Poliqonlarda bərk tullantıların yığılmasının qarşısını almaqla yanaşı, kağızın təkrar emalı təbii ehtiyatların qorunmasına və təmiz kağız istehsalının ətraf mühitə təsirinin azaldılmasına töhfə verə bilər.

Kağızın təkrar emalı tullantı kağızın toplanması, ayrılması və yeni məhsullara çevrilməsindən ibarət bir prosesdir. Kağız adı zibil qutusuna atılmaq əvəzinə, ayrılaraq təkrar emal üzrə ixtisaslaşmış şirkətlərə göndərilir, burada yeni kağız və qablaşdırma istehsalı üçün xammala çevrilir. Bu proses ağac kimi təbii ehtiyatların çıxarılması ehtiyacını azaldır və bərk kağız istehsalında istifadə olunan enerji və suya qənaət edir.

Bundan əlavə, kağızın təkrar emalı istixana qazı emissiyalarının azaldılmasına töhfə verir, çünki poliqonlarda kağızın parçalanması qlobal istiləşməyə töhfə verən metan qazının buraxılmasına səbəb ola bilər. Kağızın təkrar emalını seçməklə siz ətraf mühitin qorunmasına və daha davamlı gələcəyin qurulmasına töhfə vermiş olursunuz.

Kağızın təkrar emalı ilə siz ağaclar, su və enerji kimi təbii ehtiyatların istehlakını azaltmağa kömək edirsiniz. Təkrar emal edilmiş kağızın istehsalı təmiz kağız istehsalına nisbətən daha az su və enerji tələb edir, bu da prosesdə daha az təbii resurs istifadə olunması deməkdir.

Bundan əlavə, kağızın təkrar emalı bərk kağız istehsalı üçün ağacların kəsilməsi ehtiyacını azaldır. Bu, xüsusilə vacibdir, çünki meşələr planetin sağlamlığı

Ekologiya

ÜSAVAT
N 40 (8413) 1 mart 2024

Ağacları qırmadan necə kağız əldə etməli?

Kağızın təkrar emalı barədə bilmədiklərimiz...

və s. çıxarılması daxildir.

- Yuma: Tullantılar aradan qaldırıldıqdan sonra, xammal toner, yağ, toz və digər çirkələri təmizləmək üçün yuyulur və yalnız sellüloz lifi qalır.

- Mualicə: Nəhayət, lif nəmini azaltmaq və ağartma vasitəsi ilə təmizləmək üçün işlənir. Sonra qurudulur və homojen bir pasta əldə etmək üçün ağardıcı maddələrlə qarışdırılır. Bu məcun lazımi konsistensiyaya çatana qədər yenidən qurudulur. Pulpa əzilir, qurudulur və sənaye üsulu ilə təkrar emal edilmiş kağız hazırlamaq üçün kəsilir.

üçün vacib olan qiymətli təbii sərvətdir. Kağızı təkrar emal etməklə siz meşələri və onların dəstəkləyən biomüxtəlifliyi qorumağa kömək edirsiniz.

Kağızın təkrar emalı həm də poliqonlara gedən tullantıların miqdarını azaltmağa kömək edir. Kağız zibilliklərə atıldıqda, onun parçalanması illər çəkə bilər və iqlim dəyişikliyinə səbəb olan metan kimi istixana qazlarını buraxa bilər.

Buna görə də kağızı təkrar emal etməklə siz təbii ehtiyatların istehlakını azaltmaq, meşələri qorumaq və zibillənlərə gedən tullantıların miqdarını azaltmaq üçün üzərinizə düşəni edirsiniz.

Kağızın təkrar emalı ətraf mühitin çirklənməsi ilə mübarizənin ən təsirli yollarından biridir. Poliqonlara atılan tullantıların miqdarını azaltmaqla, kağızın təkrar emalı havanın, torpağın və suyun çirklənməsini azaltmağa kömək edir.

Kağızı təkrar emal etməklə siz kağız istehsalı prosesi zamanı atmosfərə buraxılan hava çirkləndiricilərinin miqdarını azaltmağa kömək edirsiniz. Bakirə xammaldan kağız istehsalı enerji və kimyəvi maddələrin istifadəsinə tələb edir ki, bu da kükdür dioksidi və azot oksidləri kimi çirkləndirici qazların emissiyasına səbəb ola bilər. Bundan əlavə, kağızın təkrar emalı su və enerjiyə qənaət edir ki, bu da havanın çirklənməsini daha da azaltmağa kömək edir.

Torpağın və suyun daha az çirklənməsi

Kağız zibilliklərə atıldıqda onun parçalanması illər çəkə bilər və torpağa və suya zəhərli kimyəvi maddələr buraxa bilər. Kağızın təkrar emalı zibillənlərə atılan tullantıların miqdarını azaltmağa kömək edir ki, bu da torpağın və suyun çirklənməsini azaltmağa kömək edir. Bundan əla-

və, kağızın təkrar emalı yeni kağız istehsal etmək üçün ağacların kəsilməsi ehtiyacını azaltmaqla meşələri qorumağa kömək edə bilər.

Bir sözlə, kağızın təkrar emalı ətraf mühitin çirklənməsini azaltmaq üçün təsirli bir üsuldur. Kağızı təkrar emal etməklə siz poliqonlara atılan tullantıların miqdarını azaltmağa kömək edirsiniz ki, bu da havanın, torpağın və suyun çirklənməsini azaltmağa kömək edir.

Kağız hazırlamaq prosesi olduqca mürəkkəbdir. O, ağac, ağac sənayesinin tullantıları, pambıq və təkrar emal olunmuş sellüloz lifləri kimi xammalın seçilməsi ilə başlayır. Bu xammallar xırdalanır və pulpa əmələ gətirmək üçün qarışdırılır. Pulpa daşla üyüdüldür və pulpa kimi tanınan sulu məhlul halına gətirilir. Bu kağız pulpası çirkələri ayırmaq üçün ələkdən süzülür. Sonra pulpa nazik bir təbəqə yaratmaq üçün bir parça üzərinə tökülür. Bu vərəq kağız vərəqləri yaratmaq üçün qurudulur. Nəhayət, kağıza hamar və vahid bir səth vermək üçün kalenderləmə prosesi aparılır.

Sənayedə təkrar emal edilmiş kağız necə hazırlanır?

Kağızın sənaye emalını düzgün hazırlamaq üçün iki proses həyata keçirilməlidir: birincisi təkrar istifadə ediləcək materialı toplamaq, ikincisi isə onu yeni bir kağıza çevirmək üçün lazımi proseslərin aparıldığı təmizləyici qurğuya daşınmasıdır. Proses müxtəlif istehsalçılar arasında bir qədər fərqli olsa da, əsas olaraq üç əsas mərhələyə əsaslanır:

- Tullantılar: ilk addım tullantıları xammaldan ayırmaq və çıxarmaqdır. Buraya hər hansı metal əşyaların, karandaşların, lentlərin, ştapellərin, çapların

Ünsiyyət hər kəs üçün: indi jest dilini öyrənmək daha rahat oldu

“Nar” ADA Universiteti və “Karlara Dəstək” İctimai Birliyi ilə birgə ərsəyə gətirdiyi “Jestdili.az” saytı tam yeniləndi. İlk elektron jest dili lüğəti, nitq və eşitmə məhdudiyyətli şəxslərin və onların yaxınlarının onlayn şəkildə istənilən yerdə və vaxtda Azərbaycan jest dilini tamamilə pulsuz öyrənməyə imkan verir.

Saytın yeni versiyasında 4000 sözün video tərcüməsi ilə yanaşı, gündəlik həyatda istifadə edilən 500 cümlə nümunəsi də təqdim edilib. İstifadəçilərin rahatlığını təmin etmək üçün “jestdili.az”ın interfeysi də təkmilləşdirilib. ADA universitetinin İnformasiya Texnologiyaları fakültəsinin tələbələri saytın müasir dizayn, yenilənmiş axtarış sistemi və bir çox digər funksiyalarla zənginləşməsinə təmin ediblər.

“Ünsiyyət hər kəs üçün” adlı konfransda “Nar”ın İctimaiyyətə Əlaqələr və Korporativ Kommunikasiyalar Departamentinin direktoru Əziz Axundov qeyd edib ki, “jestdili.az” saytıdakı son yeniliklər bu resursun əhatə dairəsini genişləndirəcək. “Biz müştərilərimizə ən yaxın mobil operator olmaqla yanaşı, ünsiyyət məhdudiyyətlərini aradan qaldırmağı hədəfləyir, daha inklüziv cəmiyyətin qurulmasına dəstək oluruq”, - deyir Əziz Axundov vurğulayıb.

Qeyd edək ki, “jestdili.az” layihəsi ən uğurlu sosial təşəbbüs kimi Beynəlxalq İctimaiyyətə Əlaqələr Assosiasiyası tərəfindən Golden World Award <https://www.nar.az/en/news/nar-qizil-dunya-mukafati/> mükafatına layiq görülüb. “Nar”ın həyata keçirdiyi bütün sosial layihələr haqqında ətraflı məlumatı [nar.az/projects](https://www.nar.az/senin-ucun/xeberler?page=1&category=Layih%C9%99l%C9%99r) <https://www.nar.az/senin-ucun/xeberler?page=1&category=Layih%C9%99l%C9%99r> səhifəsindən əldə etmək olar.

“Nar” hazırda 2,2 milyon abunəçiyə yüksək keyfiyyətli rabitə xidmətləri göstərməkdədir. “Nar” son 5 ildə Müştəri Loyallığı İndeksində görə ölkədə lider mobil operatorudur. Mobil operator müştəriyönlülük strategiyasına sadıq qalaraq sərfəli qiymət qarşılığında üstün xidmət təqdim edir.

Uzun illərdir Azərbaycanca islam bankçılığının tətbiqi müzakirə olunsada, indiyədək bu istiqamətdə real addımlar atılmayıb. Son iki ildə yenidən ölkə gündəmində belə bankçılığın inkişaf imkanlarına dair müzakirələr aparılır. Ötən il İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Kiçik və Orta Biznesin İnkişafı Agentliyinin sifarişli ilə İqtisadi Resursların Öyrənilməsi" İctimai Birliyinin "Azərbaycanda alternativ maliyyə və islam bankçılığı üzrə ehtiyacın qiymətləndirilməsi" layihəsi çərçivəsində islam bankçılığı ilə bağlı sorğu keçirib.

Sorğunun qiymətləndirilməsi nəticəsində bu qənaətə gəlinib ki, Azərbaycanda islam bankçılığının tətbiqi üçün ilk növbədə qanunvericilikdə müəyyən dəyişikliklərin edilməsinə ehtiyac var. İB-in sorğunun nəticələrinə dair hesabatına görə, islam bankçılığını Azərbaycanda tətbiq etmək üçün ilk addım "Banklar haqqında" Qanuna "İslam banklarının fəaliyyətlərinin tənzimlənməsi" adlı yeni bölmənin əlavə edilməsi olmalıdır. Bu dəyişiklik fəaliyyətdə olan banklara islam bankçılığı məhsulları təqdim etməyə imkan verir. Bundan başqa, hesabatda əsasən, dəyişikliklər özündə islam banklarına dair tələbləri, islam maliyyələşdirilməsi üzrə fəaliyyət göstərəcək Şuranın (Şəriət Şurasının) formalaşması prinsiplərini, hüquq və öhdəlikləri, islam banklarının fəaliyyət çərçivəsini, məhsul və xidmətlərin çeşidini, xüsusiyyətlərini, ənənəvi bankın islam bankına çevrilməsi mexanizmlərini ehtiva etməlidir.

Həmçinin sorğu iştirakçıları təklif edib ki, islam bankçılığının ilkin dövrlərində əhalinin əmanətlərini bu maliyyə institutlarına cəlb etmək üçün dividend gəlirləri 5 il müddətinə vergidən azad edilsin, islam banklarının sərbəst fəaliyyəti üçün birgə müəssisələrin təşkili, birgə fəaliyyət üzrə öhdəliklərin formalaşması, payda iştirak və əldə olunan dividendlər üzrə gəlirlərin vergiyə cəlbli istiqamətində islahatlar aparılsın.

Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin bu il təsdiqlədiyi "2024-2026-cı illərdə maliyyə sektorunun inkişafı strategiyası"nda ənənəvi bank sektoruna alternativ bazarın formalaşdırılması addımlarından biri kimi islam bankçılığının tətbiqi imkanlarının araşdırılması nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, islam bankçılığının əsasını şəriət qanunları təşkil edir. Ənənəvi bankçılıqdan fərqləndirən əsas cəhət faizsizliyin olmasıdır, yeni faizsiz kreditlərin verilməsidir. Bu sistemdə faiz

Faizsiz borc verən islam bankına Azərbaycanda "yaşıl işıq"

Ekspertlər "çətindir, amma mümkündür" deyir

anlayışı yoxdur, əvəzində "mənfəət marjası" (profite rate) adlı yanaşma var. Elə buna görə də islam bankçılığının nüfuz göstəricisi də onun həm faizsiz, yaxud halal olması, həm də ucuz və sərfəli şərtlərlə bağlıdır.

İslam bankçılığının əsaslandığı şəriət qanunları yalnız real istehsal və real aktivlərə sərmayə qoymağa icazə verir, spekulasiyalarla işləməyi isə qadağan edir. Bu, onun son dövrlərdə bütün dünyada populyarlaşmasının əsas səbəblərindən biridir.

Dünyada, xüsusilə də Malayziya, İran, Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri, Türkiyə, ABŞ, Bəhreyn, Qatar və Böyük Britaniya kimi ölkələrdə islam kapital bazarları və maliyyə institutlarının artımı hiss olunur.

İslam bankçılığının şəriətdən doğan bir neçə cəhəti var ki, bu cəhətlər onu adi bankçılıqdan fərqləndirir. Belə ki, islam bankçılığında bütün alqı-satqı və kirayə əməliyyatları yalnız real, göz qabağında olan aktivlərə əsaslanır. Bu növ bankçılıqda faizlər (ərəbcə "Riba") qadağandır.

Tütün və alkoqol məhsullarına, qeyri-halal mallara, silahlara sərmayə qoymaq və onların ticarətini aparmaq olmaz. Qumar və şəriətə zidd olan başqa bank və maliyyə sahələrinə də sərmayə qoymaq və oradan gəlir götürməyə çalışmaq qadağandır.

İslam bankçılığını fərqləndirən maraqlı cəhətlərdən biri də hər hansı risklərdən yan keçə bilmək üçün mal və xidmət bazarlarında həyata keçir

rilən bütün əməliyyatların şəffaf və açıq olmasının vacibliyidir.

Yuxarıda sadalananlara rəğmən, bazar iqtisadiyyatı ilə ziddiyyət təşkil etməməsi və bazar iqtisadiyyatı şəraitində normal fəaliyyət göstərə bilməsi islam bankçılığını cəlb edici edir və ona tələbat təkcə müsəlman ölkələrində yox, Qərb ölkələrində də artır.

İslam maliyyəsinin yeganə iştirakçıları islam bankları deyil. Onlardan başqa ənənəvi banklarda olan islam pəncərələri, digər islam maliyyə institutları, islam kapital bazarları, məsələn, investisiya bankları və s., habelə islam sığortası (ərəbcə "Takaful") da mövcuddur.

İslam bank institutlarının fəaliyyətini tənzimləyən beynəlxalq qurumlar da var.

Bunlardan 2002-ci ildə Malayziyada yaradılmış islam Maliyyə Xidmətləri Şurası (IFSB), əsası 1991-ci ildə Bəhreynə qoyulmuş islam Maliyyə İnstitutlarının Mühəssisatı və Audit Təşkilatı (AAOIFI) və 1975-ci ildə yaradılmış islam İnkişaf Bankını nümunə göstərmək olar.

İslam bankçılığının təqdim etdiyi xidmətlərdən biri "Mudaraba" adlanır. Bu xidmət çərçivəsində bank müştəriyə lazım olan mal alır və uyğun qiymətə, lakin hissə-hissə satır və ona faiz hesablamır. Bütün şərtlər əvvəlcədən müzakirə olunur.

"Mudaraba"da bank müştərinin layihəsini maliyyələşdirir və qazancı onunla bölüşür. Beləliklə, bank, sanki mudaraba alanla paya girir.

"Müşarəke"də əmanətçilər öz vəsaitlərini banka köçürür və bank onlardan hansısa layihəni maliyyələşdirmək üçün istifadə edir. Bu layihədən əldə edilən mənfəət (və ya zərər) bank, müştərilər və icraçılar arasında bölünür.

"İcarə"də bank mal alıb müştəriyə lizinq verir.

"İtisna"da bank sahibkari tədricən maliyyələşdirir (məsələn, tikintinin hər bir mərhələsi). İş başa çatdıqdan sonra bank aktivin sahibi olur.

"Salam"da istehsalçı bəzi məhsullar üçün cari bazar qiymətinə görə avans alır. Ödənilmiş maliyyə aldıqdan sonra bank onu baha qiymətə satır və qazanc əldə edir.

Bundan əlavə, ekspertlərin fikrincə, dini qaydalar sayəsində islam bankçılığı şəffaf və etik olur. Konfessional normal bankirlərin müştərilərin çətin maliyyə vəziyyətindən istifadə edərək varlanmasına, məsələn, mikrokreditlər verməklə qazanc əldə etməsinə imkan vermir. Eyni zamanda islam bankçılığının yüksək məənəvi səviyyəsi qeyri-müsəlmanları da cəlb edə bilər.

Maraqlıdır ki, artıq şimal qonşumuz Rusiyada islam bankçılığının tətbiqinə başlanıb. 2023-cü il sentyabrın 1-dən Rusiyanın dörd regionunda - Başqırdistan Respublikası, Tatarıstan Respublikası, Çeçenistan Respublikası və Dağıstan Respublikası ərazisində tərəfdaş (islam) maliyyələşdirmə üzrə layihəyə start verilib. Pilot sayılan layihə iki il - 2025-ci il sentyabrın 1-dək davam edəcək.

Dörd federasiya subyektlində islam bankçılığı qeyri-kredit maliyyə təşkilatlarının (NFI) xüsusi növü olan tərəfdaş maliyyə təşkilatları (PPF) tərəfindən həyata keçiriləcək. Rusiya Mərkəzi Bankı onların reyestrini aparacaq və fəaliyyətini tənzimləyəcək. Belə təşkilatlara bütün islam bankçılıq xidmətlərini göstərməyə icazə verəcək. Nəticələrdən əslən olaraq iştirakçı regionların siyahısı genişləndirilə bilər.

Rusiya Mərkəzi Bankından verilən açıqlamada bildirilir ki, qurum islam bankçılığında "iqtisadiyyatın kreditləşdirilməsinin və maliyyə sektorunun inkişafı üçün böyük imkanlar" görür. Bundan əlavə, hesab olunur ki, islam bankçılığının hüquqi qeydiyyatı müsəlman ölkələrindən Rusiyaya BƏƏ, Türkiyə, Səudiyyə Ərəbistanı, Misir və digər islam ölkələrindən böyük investorları cəlb edə bilər.

Azərbaycanda islam bankçılığı institutlarının fəaliyyəti mümkündürmü? Belə bir institut nə qədər uğur qazana bilər? İqtisadçı-expert Rəşad Həsənovun fikrincə, ölkəmizdə islam bankçılığı qaydalarına uyğun fəaliyyət göstərən maliyyə institutu yaradıla bilər: "Bu sahədə hüquqi bazarın yaradılması da mümkündür. Lakin nəticəlilik baxımından bu, nə qədər uğurlu olacaq, demək çətindir. Çünki əhalinin əksəriyyəti müsəlman olsa da, Azərbaycanda insanların faiz, sələm, borc məsələlərinə yanaşmasında hər hansı qırmızı xətt yoxdur.

Hər kəs belə xidmətlərdən istifadə edib. Lakin müəyyən marjinal icma var ki, onlar üçün faiz ödəmək qəbulədiməzdir. Bu qrup üçün islam bankçılığı qaydaları ilə işləyən maliyyə qurumunun yaradılması mümkündür. Belə təcrübədən hazırda dünyada çox istifadə edilir. Azərbaycanda da belə təcrübə tətbiq oluna bilər, lakin onun geniş yayılması, bazarın böyüməsi uzun müddət tələb edəcək. İndiki şərtlər daxilində belə təcrübənin alternativə çevrilməsi real deyil".

Bank sahəsi üzrə mütəxəssis Əkrəm Həsənov bildirir ki, bir vaxtlar Mərkəzi Bankda islam bankçılığının Azərbaycanda tətbiqi ilə bağlı müəyyən araşdırmalar aparılıb: "Sonra işlər dayandırıldı. İndiki halda birinci amil budur ki, Mərkəzi Bankın indiki rəhbərliyinin bu istiqamətdə iradəsi olduğu hiss olunur. İkinci amil isə ondan ibarətdir ki, məndə olan məlumata görə, artıq müvafiq qanun layihəsi də hazırlanır. Üçüncü məsələ islam bankçılığına tələbatdır, bu da var. Yeni bu gün Azərbaycanda çoxsaylı müsəlmanlar var ki, banklara əmanət qoymaq, onlardan kredit götürmək istəmir. Hətta qeyri-müsəlmanlar da var. Məsələ burasındadır ki, xristian və yəhudi dini də sələmi qadağan edir. Hətta bir yəhudinin digərinə sələmə pul verməsi indi də yolverilməz olaraq qalır: yəhudilər yalnız digər dinlərdən olan şəxslərə sələm verirlər".

Mütəxəssis hesab edir ki, Azərbaycanda islam bankçılığı üçün əsas problem şəffaflıq məsələsidir: "Hazırda Azərbaycanda insanlar banklara pul qoyub faiz əldə edir, banklar da onu başqalarına verib faiz gəliri əldə edir. İslam bankçılığında faiz fəliəri əldə edilməsi qadağandır. Bu bankçılıq prinsiplərinə əsasən bank müştəridən faiz almır, investor kimi onun biznesinə vəsait yatırır, əldə olunan qazancdan qoyulan vəsaitin payına uyğun gəlir götürür. Bu isə bankdan pulu alanın vicdanlı olmasını, biznesini şəffaf qurmasını, gəlirini gizlətməməsinə tələb edir. Azərbaycanda biznesin müxtəlif səbəblərdən öz qazancını qəsdən az göstərməsi adi haldır. Bu, bir növ sistemləşib. Belə bir şəraitdə islam bankından investisiya cəlb edən şəxsin şəffaflığı təmin etməsi böyük problemdir. Amma düşünürəm ki, tədricən bu problemi aradan qaldırmaq mümkündür. Həm də ona görə ki, belə şəffaflıq vergi orqanları üçün də əlverişlidir".

□ **Dünya SAKİT, "Yeni Müsavat"**

ÜS AVAT

Son səhifə

N 40 (8413) 1 mart 2024

Səhər gümrəh oyanmaq üçün nə etməli?

Böyük şəhərlər yuxudan oyananda yorğun, hal-siz olursunuz. Çox vaxt işə getmək belə istəmirsiniz. Gecə nə qədər tez yatsanız da, səhər bu hal keçmir. Buna səbəb yeyib-içdiklərinizdir. Bu məhləm özünü yorğun, əzgin hiss edən, stress keçirənlər üçün əsl çıxış yoludur. Şüşə bankaya tozağacı tumurcuqlarından yığıb, üzərinə araq və ya spirt tökün. 14 gün qaranlıq otaqda saxlayın. Gündə üç dəfə yeməkdən yarım saat əvvəl bu məhləmdən bir çay qaşığı içmək adamı gümrəh saxlayır, stressdən uzaq tutur. Bu məhləm həm də ürək ağrıları aradan qaldırır.

Yuxusuzluqdan əbədi qurtulmağın yolu saymaqdan keçir: ancaq 100-ə kimi yox, sadəcə, 4-7-8

"4-7-8" adlı nəfəs məşqləri sinir sistemini sakitləşdirməyə, narahatlığı azaltmağa və tez yuxuya getməyə kömək edir. Bu barədə britaniyalı gastroenteroloq Surab Sethi tez yuxuya getməyin sadə və təsirli üsulundan danışarkən bildirib. Onun sözlərinə müntəzəm edildiyi təqdirdə, yuxusuzluqdan tamamilə qurtulmaq mümkündür.

"Dörd saniyəyə dərindən nəfəs alın, sonra nəfəsinizi tutun və yeddiyə qədər saymağa davam edin, ardınca səkkizə qədər sayaraq nəfəsinizi verin", - deyir müəssis texnikanı təsvir edib. Sethi bu tənəffüs praktikasının yoqadan götürüldüyünü vurğulayıb. "Bu üsul rahatlamağa kömək edir və bədəni oksigenlə doyurur, stress və ya narahatlıq nəticəsində yaranan yuxu problemləri üçün effektiv işləyir".

Bundan əlavə, gastroenteroloq yatmadan əvvəl banan yeməyi məsləhət görüb. "Çünki bu meyvənin tərkibində yuxu hormonu melatonin istehsalını təşviq edən triptofan maddəsi var. Həmçinin qabqıq eyni effekti verir", - deyir həkim sözlərini yekunlaşdırıb.

Maltada 15 yaşlı yeniyetmə yerli şura seçkisinə namizəd olub

Maltalı yeniyetmə İsak Kataniya De Covanni Fqura şəhərinin yerli şurasına seçkilərə hazırlaşır. Qeyd olunur ki, onun hazırda cəmi 15 yaşı var. O, yerli şura seçkisinə iştirak edən ən gənc namizəddir. Yeniyetmə Respublika İşçi Partiyasından (PL) namizədliliyini irəli sürür. Onun anası hazırkı PL deputatı Katya De Covanni,

babası isə Fqura şəhərinin keçmiş meri Entoni De Covannidir.

"Mən tez-tez anamla parlantə gedirdim və yerli idarəetmə məsələləri ilə bağlı parlamentin katibi Alison Zerafa Çivelli ilə danışırıdım. O, mənim seçkilərdə iştirak etmək istəyimi dəstəkləyib", - oğlan siyasətə olan həvəsi haqqında deyib. Kataniya De Covanninin Fquranın meri postunu tutmaq şansına malik olduğu və bununla da Malta tarixinin ən gənc meri ola biləcəyi vurğulanır.

Təzə bişmiş çörək orqanizmə ziyandır

Təzə bişmiş çörəyin həzm olunması çətinidir və bəzən çörəklərdən daha yüksək turşuluğa malikdir". Bunu "Sputnik" radiosuna verdiyi müsahibədə terapevt, diyetoloq Mariya Çernyaeva deyib.

Onun sözlərinə görə, gastrit və mədə xorası xəstəliyi kimi mədə-bağırsaq traktının işində narahatlıqlar olduqda, bu cür çörək xroniki xəstəliklərin kəskinləşməsinə səbəb ola bilər. "Səkkiz saat və ya bir gün gözəlmək kifayətdir. Onda çörək bədəninə daha az zərər verəcəkdir. Təzə bişmiş çörəyi yemək asılılıq da yaradır".

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsan bədənindəki əsəb impulsları saniyədə 90 m sürətlə dəyişir.
- * Ağciyərin üzəri 100 kvadrat metrdir. Onun üst qatının sahəsi tennis kortunun sahəsinə bərabərdir.
- * Dünya əhalisinin qidasının 70%-dən çoxu 12 çeşiddə bitki və 5 növ heyvandan ibarətdir.
- * Stalinin 70 illiyinə bağışlanmış hədiyyələrin siyahısı elə uzundur ki, onu qəzetlər 1949-cu ilin dekabrından 1953-cü ilin martınadək dərc etməli olmuşdular.
- * İnsan beyni gündə dünyadakı bütün telefonlardan daha çox elektrik impuls edir.
- * Maksimal sayda krossvord Adrian Bell hazırlayıb. 1930-cu ilin yanvarından 1980-ci ilə qədər o, "Tayms" qəzetinə 4520 krossvord yollayıb.
- * İngiltərədə çap olunan ilk kitab Şahmata həsr olunub.
- * Kitab oxuyarkən hər saniyədə 70 hüceyrə ölür.
- * İnsanın gün ərzində orta gücü 100 vatt, ürəyinin gücü isə 10 vattdır.
- * Açıq gözlə asqırmaq qeyri-mümkündür.
- * İnsan ağzında 40 000 bakteriya var.
- * İnsanların 70%-i çoxluğun fikrindən asılıdır. Yalnız 30% insan öz fikri ilə hərəkət edir.

Çində doğum nisbətinin artırılması üçün lotereya biletləri paylanacaq

Çinin Sian şəhərinin hakimiyyəti nikah şəhadətnaməsini təqdim edən yeni evlənənlərə veriləcək lotereya biletlərinə 700 min yuan (təxminən 165 min manat) ödəyəcək. Qeyd olunur ki, bu yolla səlahiyyətli doğum nisbətini artırmağa çalışırlar. Kampaniya noyabrın 30-dək davam edəcək. Mükafatların ölçüsü və uduşlu biletlərin sayı məlum deyil. Xatırladaq ki, Çinin əhalisi artıq ikinci ildir ki, azalır. Eyni zamanda uşaqların doğulması 2016-cı ilə müqayisədə iki dəfə azalıb. Ölkə adambaşına düşən ÜDM-ə nisbətə uşaq böyütmək üçün ən bahalı yerlərdən biridir.

50 dəqiqə ürəyi dayanan britaniyalı həyata qayıtdı

Britaniya sakini 50 dəqiqəlik ürək dayanmasına baxmayaraq sevginin gücü sayəsində həyata qayıdıb və həkimləri təəccübləndirib. Hadısı Cənubi Yorkşir ştatında baş verib.

Məlumatə görə, Barnsley şəhərindən olan 31 yaşlı Ben Uilson qəfil infarkt keçirib və ürəyi dayanıb. Onun hüsnü itirməsini görən sevgilisi, 27 yaşlı Rebekka Holms dərhal təcili yardım çağırıb. Həkimlər gənci müayinə edib və ürəyinin dayandığını deyiblər. 40 dəqiqə sonra Uilsonu həyata qaytarmaq mümkün olub. Həkimlər bu müddət ərzində 11 dəfə defibrilatorlardan istifadə ediblər. Bununla belə, xəstəxanaya aparılarkən gəncin ürəyi yenidən dayanıb. 10 dəqiqə sonra Uilson yenidən həyata qaytarılıb. Buna görə o, xəstəxanaya aparılardan sonra süni komaya salınıb.

Sevgilisi bu müddət ərzində onun yanından ayrılmayıb: sevgi etirafı edib, mahnılar oxuyub, hətta ətirini yastığa səpib və həmçinin ondan hədiyyə olaraq aldığı yumşaq oyuncağı sevgilisinin yanına qoyub. Qızın sözlərinə görə o, sevginin və təmasın gücünə inanıb. Beş həftə sonra onun haqlı olduğu ortaya çıxdı: Uilson oyandı. İlk sözü isə sevgilisinin adı oldu.

İndi Uilson yeriməyi yenidən öyrənir, bundan əlavə, onda nitq və yaddaş problemləri yaranıb - qarşıda uzun reabilitasiya dövrü var. Bununla belə, onlar birlikdə bütün problemlərin öhdəsindən gələcəklərinə inanırlar. Uilson əmindir ki, onun sağ qalmasına qızın sevgisi kömək edib. Onun sözlərinə görə, Rebekka ona ikinci həyat şansı verib. Hazırda xoşbəxt cütlük toy planları qururlar.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500